

ARCHEOLOGIENOTA NIEUWRODE – APPELWEG

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN,
G. VERBELEN, E. DIRIX,
A. SYS, E. AUDENAERT
& K. BOUCKAERT

NOVEMBER 2017

Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Nieuwrode – Appelweg

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten, Giel Verbeelen, Evelien Dirix, Annelien Sys, Evenlien Audenaert en
Kevin Bouckaert

Opdrachtgever

Van Brusselen Odette
p/a Appelweg 23
3221 Holsbeek

Projectnummer

2017I23

Plaats en datum

Kortenaken, 30 november 2017

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2017I23
ISSN 2034-5615

© 2017 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	4
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksoopdracht</i>	4
1.3	<i>Doelstellingen</i>	7
1.4	<i>Randvoorwaarden.....</i>	7
1.5	<i>Onderzoeksvragen</i>	7
2	Huidige & toekomstige situatie	8
2.1	<i>Huidige situatie</i>	8
2.2	<i>Toekomstige situatie</i>	9
3	Bureauonderzoek	11
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	11
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data.....</i>	18
3.3	<i>Historiek en cartografische bronnen</i>	22
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	33
3.5	<i>Resultaten bureauonderzoek</i>	33
4	Archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	36
4.1	<i>Controleboringen</i>	36
4.2	<i>Potentieel tot kennisvermeerdering.....</i>	42
4.3	<i>Programma van maatregelen</i>	42
5	Bibliografie	43
6	Figurenlijst.....	44
7	Plannenlijst.....	46

1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een stedenbouwkundige vergunning en een verkavelingsaanvraag kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een stedenbouwkundige vergunning is afhankelijk van een aantal criteria (Figuur 1):

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij een verkavelingsaanvraag

1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van mevr. Van Brusselen Odette een archeologienota opgemaakt voor de ontwikkeling op perceel 348F (Afdeling 3, Sectie D). Op het terrein zullen door de initiatiefnemer 6 nieuwe kavels gerealiseerd worden. Vier van deze kavels worden ingepland langsheen de Appelweg en twee kavels op het achtergebied. Een strook

langsheen de Appelweg (kavel 7) wordt ingelijfd bij het openbaar domein. Het terrein ligt momenteel braak.

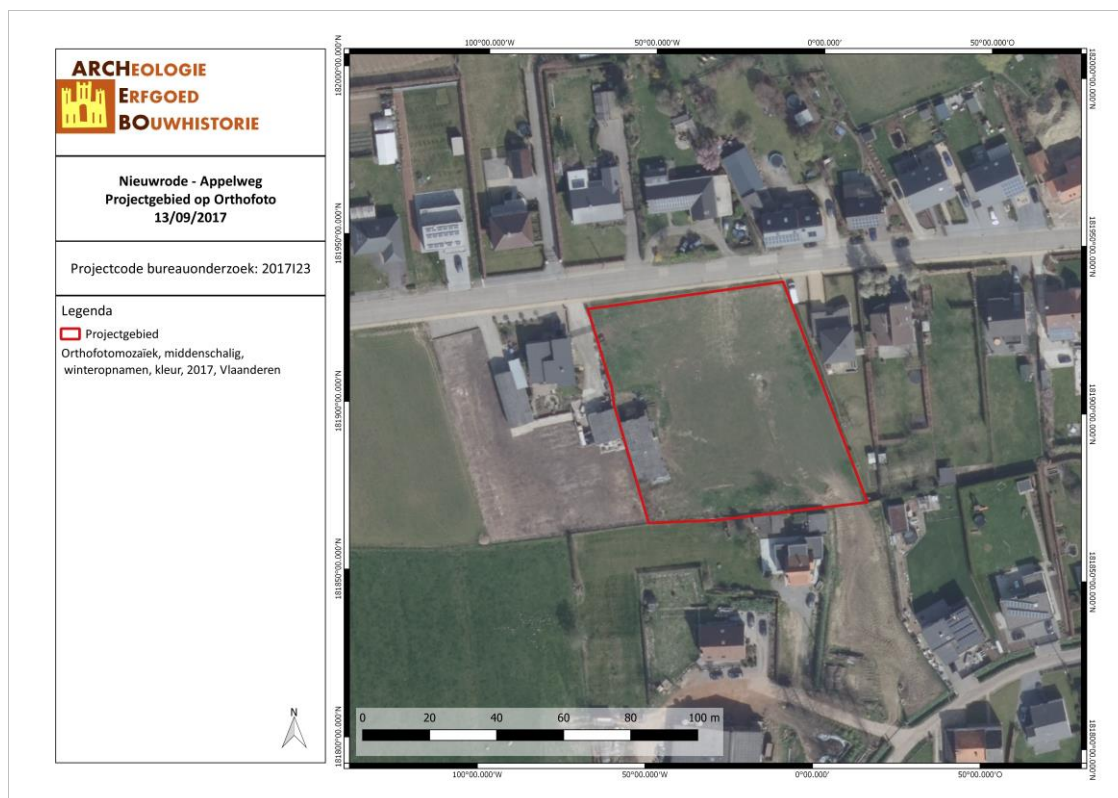
Aangezien de aanvraag voor een verkaveling pas na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerendergoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de geplande werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

Administratieve fiche			
Naam site:	Nieuwrode (Holsbeek) – Appelweg		
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem		
Ligging:	Provincie Vlaams-Brabant, Nieuwrode (Holsbeek), Appelweg,		
Kadaster:	Afdeling 5, Sectie C, perceel: 337A		
Coördinaten (zie hoofdstuk 1.2):	A	X	181730,558
		Y	181928,737
	B	X	181788,504
		Y	181937,845
	C	X	181814,887
		Y	181872,832
	D	X	181749,873
		Y	181865,451
Opdrachtgever:	Van Brusselen Odette p/a Appelweg 23 3221 Holsbeek		
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba		
Projectcode bureauonderzoek:	2017I23		
Projectleiding:	Jan Claesen		
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Bewaarplaats archief:	ARCHEBO bvba (tijdelijk)		
Grootte projectgebied:	Ca. 4.200 m ²		
Uitvoeringsperiode:	November 2017		
Reden van de ingreep	Verkavelingsaanvraag. De initiatiefnemer plant de bouw van 6 nieuwe kavels.		
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.		
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring, controleboringen, ...		

De onderstaande GRB-kadasterkaart en de Orthofoto tonen het projectgebied op de meest recente stadskarten en luchtfoto's.

NIAP/17/09/13/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied en de coördinaten op de GRB-basiskaart (Geopunt, 2017).

NIAP/17/09/13/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017).

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag wordt een archeologienota opgemaakt. Het betreft evenwel een archeologienota met uitgesteld onderzoek vermits het terrein niet volledig toegankelijk is wegens de aanwezigheid van het 'skelet' van een loods op het westelijk deel van het terrein. Eveneens bestaat de onzekerheid over het verkrijgen van de bouwvergunning.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

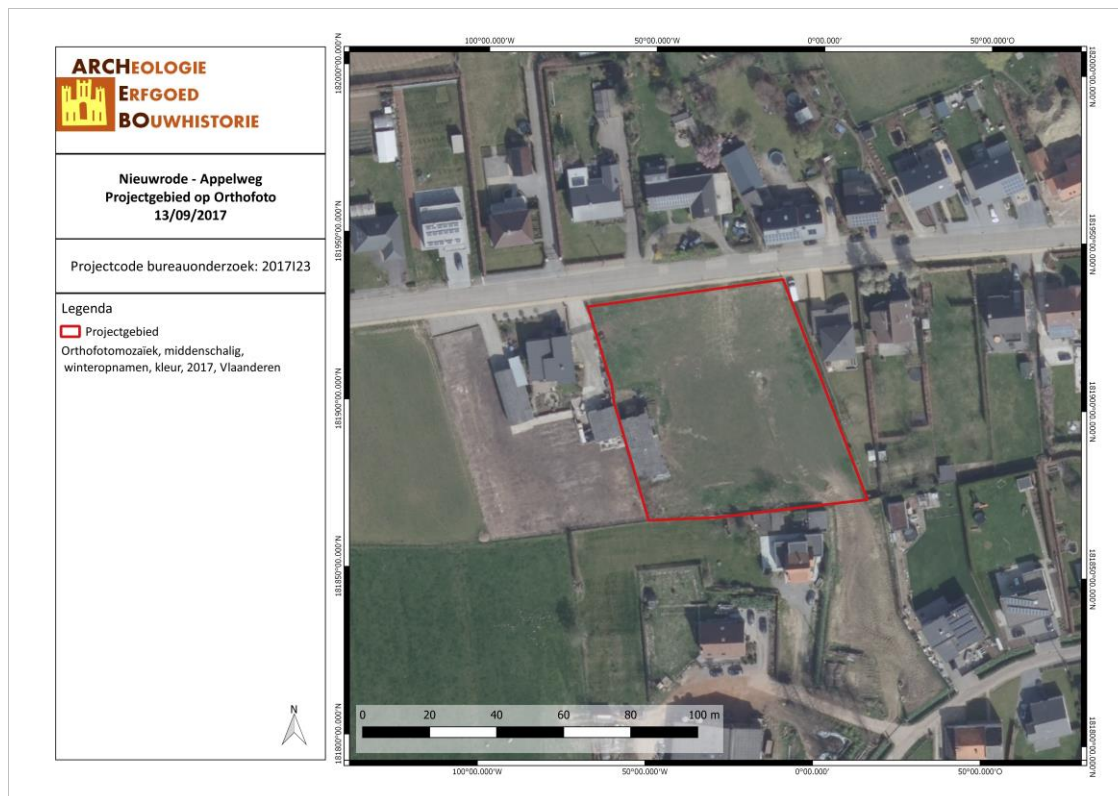
Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied van ca. 4 200 m² is gelegen aan de Appelweg te Nieuwrode (Holsbeek), in de provincie Vlaams-Brabant. Het terrein is omsloten door: in het noorden de Appelweg, in het oosten perceel 352D, in het zuiden perceel 347C en in het westen perceel 341H. Momenteel ligt het terrein braak. In 2014 werden de toenmalige gebouwen gesloopt (Figuur 5, 6 & 7).

NIAP/17/09/13/3 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017).

Figuur 5: De inmiddels gesloopte huizen en loods (Bron: Goolge Street View, 2009).

Figuur 6: Afbraakwerken op het terrein in 2014 (Bron: Odette van Brusselen, 2017).

Figuur 7: Afbraakwerken op het terrein in 2014 (Bron: Odette van Brusselen, 2017).

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van mevr. Van Brusselen Odette een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zullen door de initiatiefnemer 6 nieuwe kavels gerealiseerd worden. Vier van deze kavels worden ingepland langsheen de Appelweg en twee kavels op het achtergebied. Een strook langsheen de Appelweg (kavel 7) wordt ingelijfd bij het openbaar domein.

NIAP/17/09/13/4 - Digitale aanmaak

Figuur 8: Situering van het onderzoeksgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2017).

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

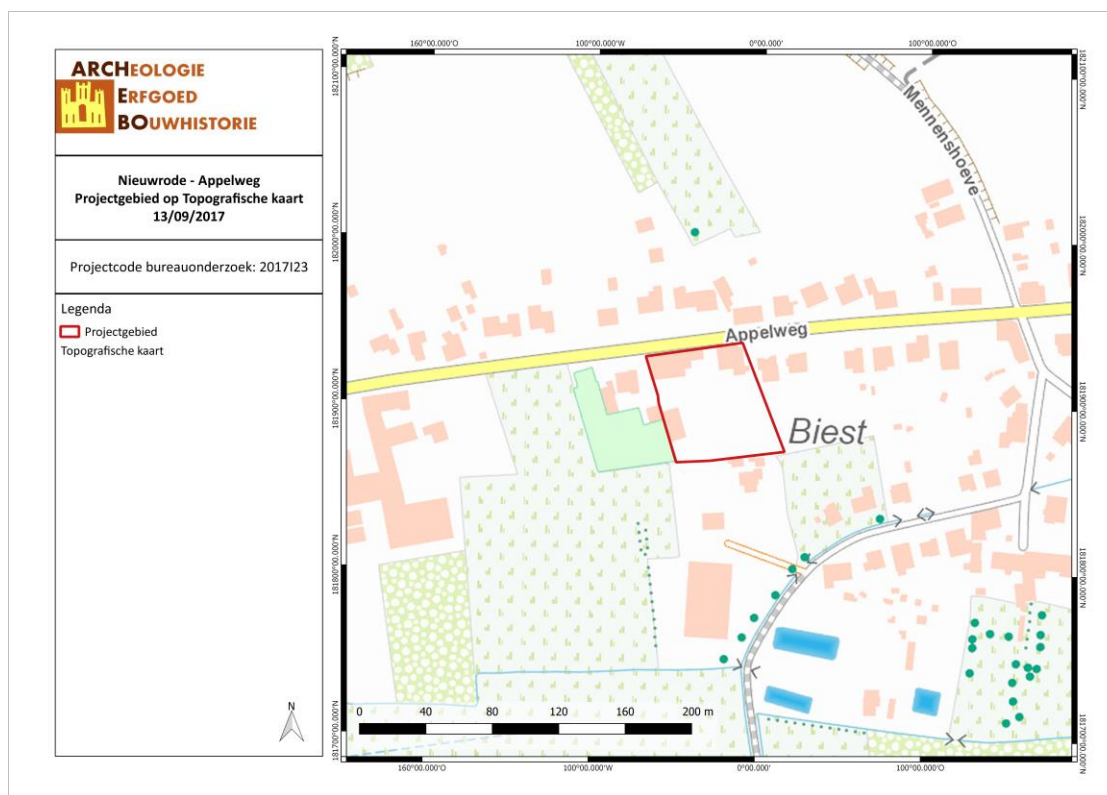
In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in gegeoreferende vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplott om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

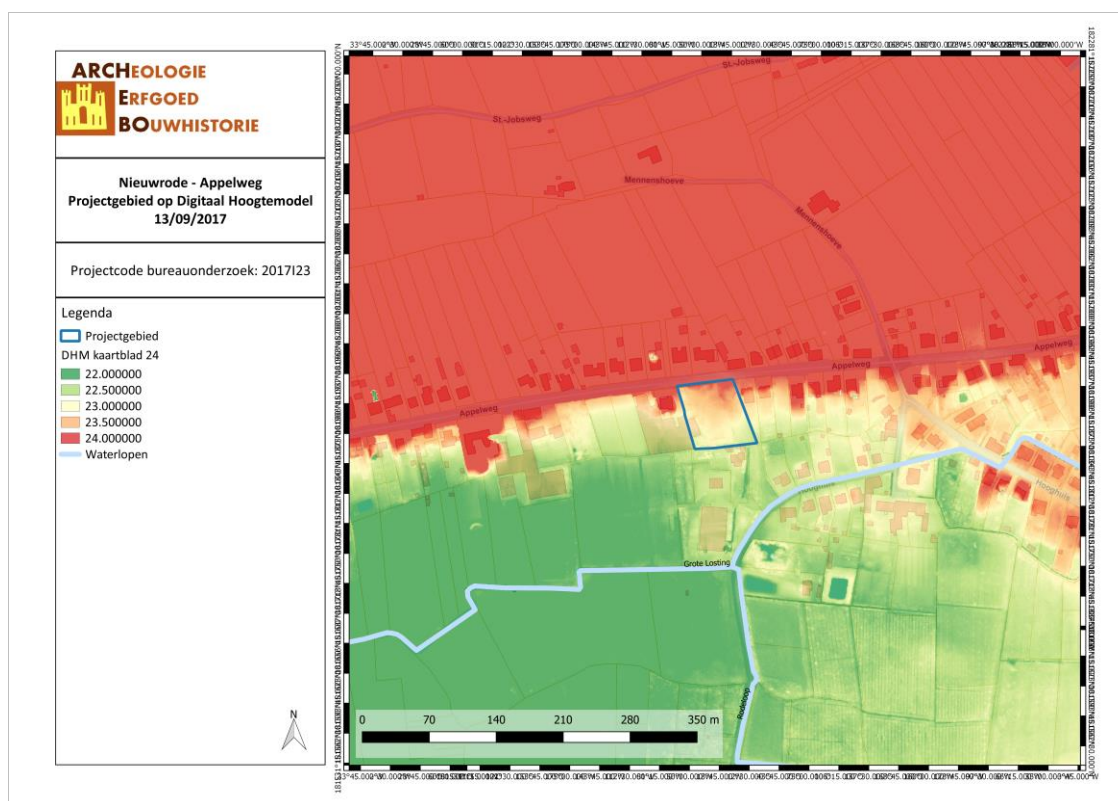
Het projectgebied is gelegen aan de Appelweg in de gemeente Nieuwrode (Holsbeek), in de provincie Vlaams-Brabant. Kadastraal gezien ligt het onderzoeksgebied in afdeling 3, sectie D, perceelnummer 348F.

NIAP/17/09/13/5 - Digitale aanmaak

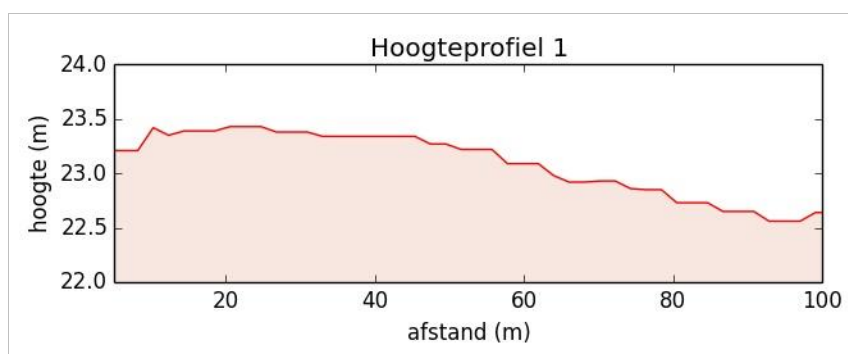
Figuur 9: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).

Volgens het Digitaal Hoogtemodel ligt het gebied tussen ongeveer 22,5 en 23,5 m boven de zeespiegel. We merken op dat het terrein in zuidelijke richting afneemt in hoogte. Het projectgebied is gelegen op een zuidelijke helling. Ten noorden van het plangebied bevindt zich de Beninksberg. De Beninksberg is één van de voorbeelden van de voor het Hagelands typische ijzerzandsteenheuvels of Diestiaanheuvels. De berg steekt meer dan vijftig meter boven de omgeving uit en biedt panorama's over de aangrenzende Wingevallei. In tegenstelling tot andere Diestiaanheuvels bleef de Baninksberg onbebouwd. De omgeving van de heuvel is landschappelijk beschermd sinds 1977.¹ Het plangebied is gelegen op ca. 60m van de Grote Losting.

NIAP/17/09/13/6 - Digitale aanmaak

Figuur 10: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2017).

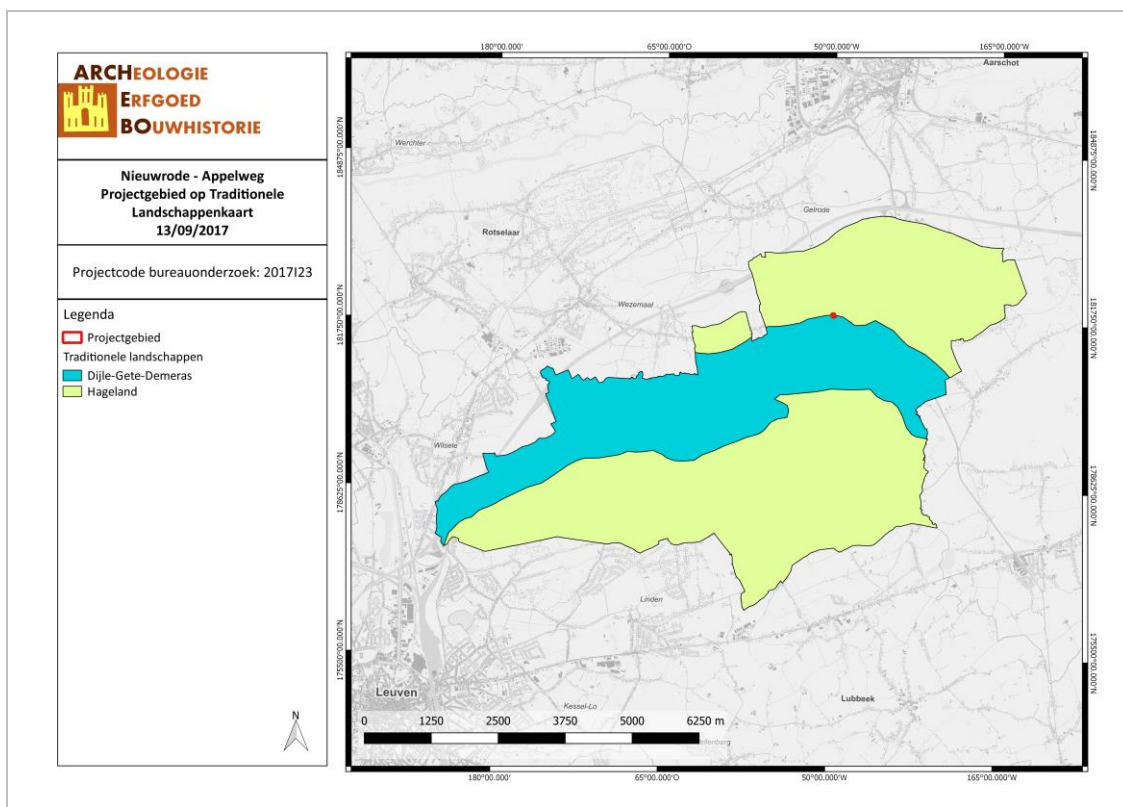
Figuur 11: Hoogteprofiel doorheen het plangebied (Geopunt, 2017).

3.1.2 Geologie & landschap

¹ <https://www.natuurenbos.be/beninksberg>

3.1.2.1 Fysisch geografisch

Volgens de Traditionele Landschappenkaart ligt het onderzoeksgebied net op de grens van de Dijle-Gete-Demeras en het Hageland. Het landschap van de Dijle-Gete-Demeras wordt gekenmerkt door brede valleien met begrenzende dalwanden met vegetatiemassa's en verstedelijkt weefsel. De Demer en de benedenlopen van de Gete en Dijle, en de Rupel vormen samen de grote oost-west hydrografische as van het Vlaamse Gewest. Het landschap van het Hageland wordt gekenmerkt door (beboste) heuvelruggen en valleien met geassocieerde wegen en bewoning vormen de hoofdstructuur. Het Hageland is een geologische typelocatie van het Diestiaan.²

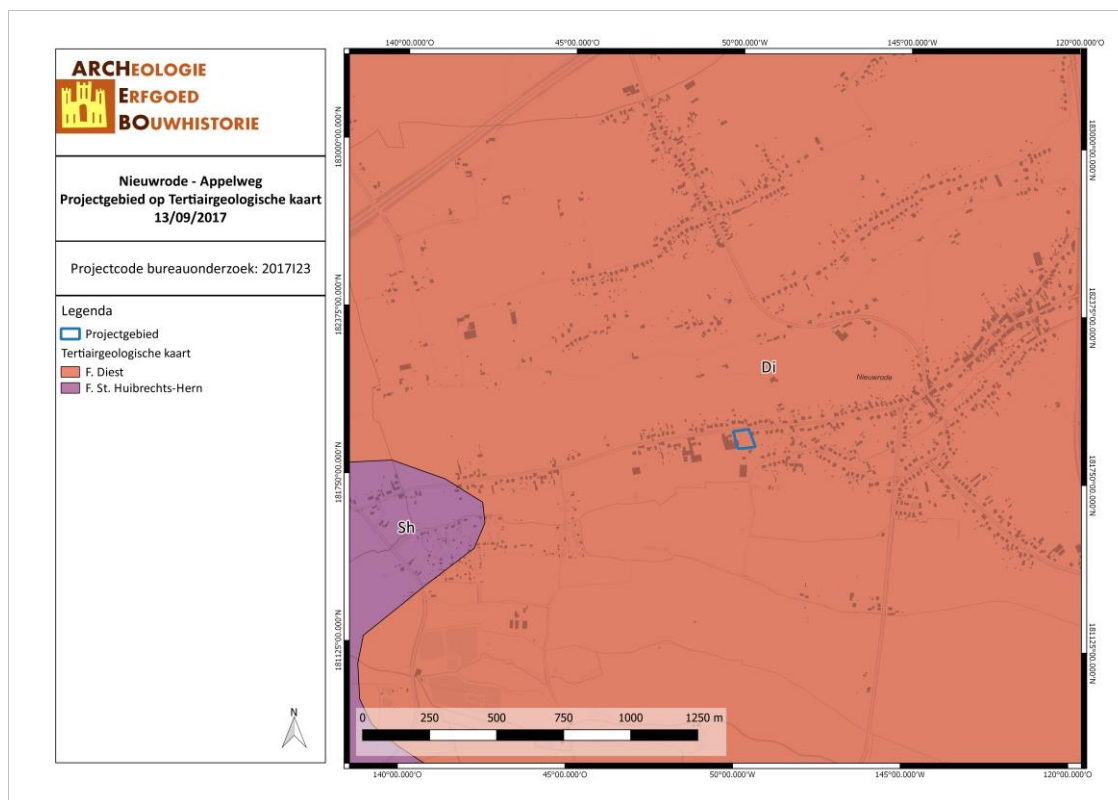
NIAP/17/09/13/7 - Digitale aanmaak

Figuur 12: Het onderzoeksgebied aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2017).

3.1.2.2 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het onderzoeksterrein zich binnen de Formatie van Diest (Di). Deze formatie wordt gekenmerkt door groen tot bruin zand, heterogeen, meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken, kleirijke horizonten, schuine gelaagdheid, glauconietrijk en micrarijke horizonten.

² <http://aardrijkskunde.dbz.be/graad3/oostende/overzicht.pdf>

NIAP/17/09/13/8 - Digitale aanmaak

Figuur 13: Situering van het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2017).

3.1.2.3 Quartair

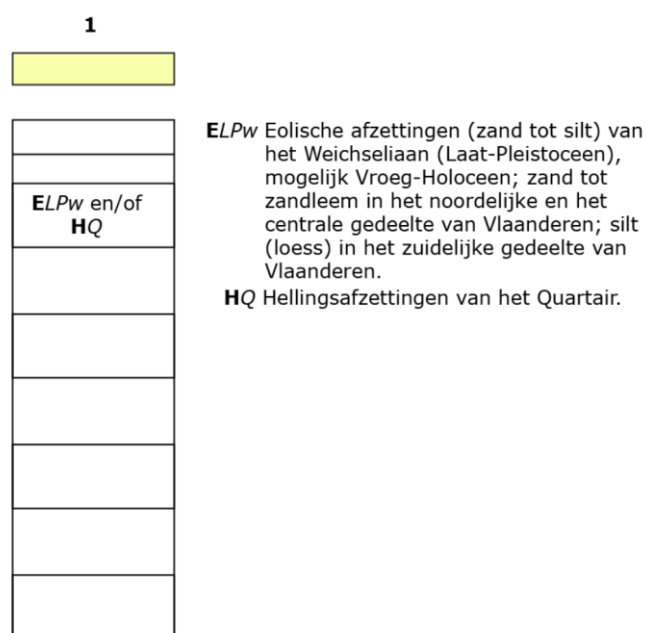
Volgens de Quartairgeologische kaart (1/200.000) bevindt het onderzoeksgebied zich volledig binnen type 1. Bij type 1 zijn er geen Holocenen en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Het betreft eolische afzettingen van zand tot silt van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (code **ELPw**), mogelijk kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) aanwezig zijn.³

³ FREDERICKX E. en GOUWY S., Toelichting bij de Quartairgeologische kaart – kaartblad 9, Brussel, 1996.

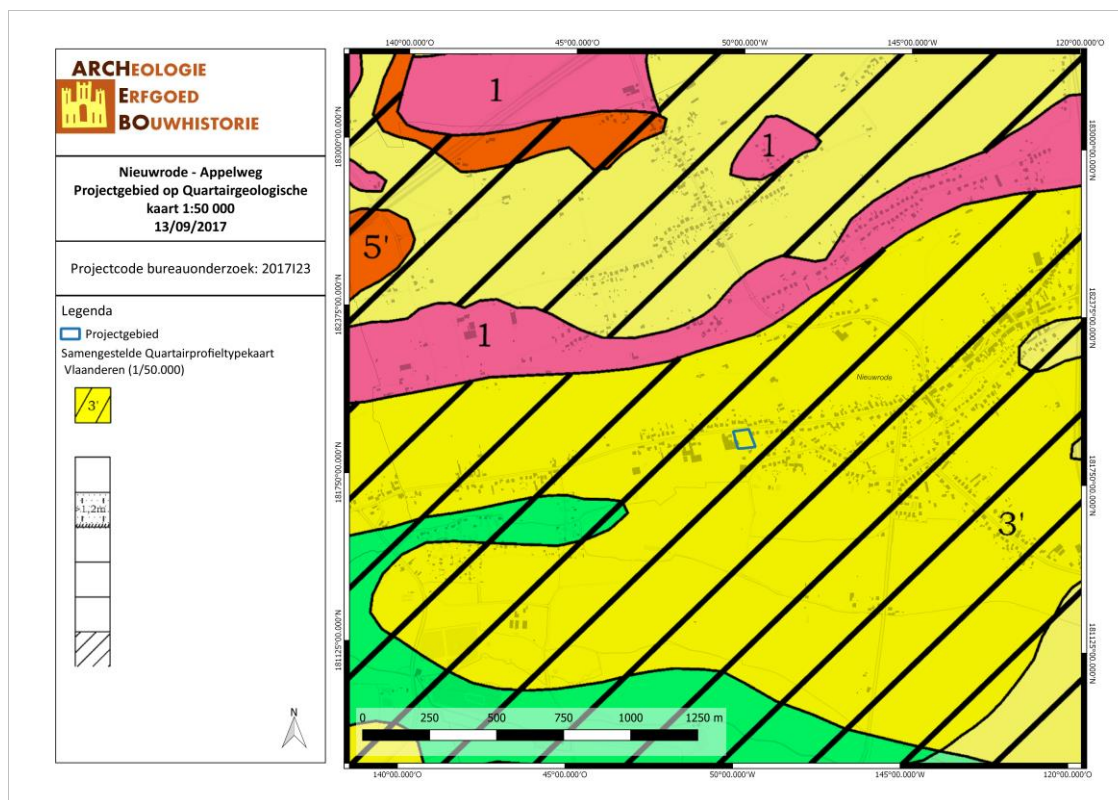
NIAP/17/09/13/9 - Digitale aanmaak

Figuur 14: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2017).

Figuur 15: Uitleg van het type 1 volgens de Quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2017).

Volgens de Quartairgeologische kaart (1/50.000) behoort het projectgebied tot type 3'. Deze ondergrond wordt gekenmerkt door zandige tot zandlemige eolische afzettingen met veel herwerkt tertiair materiaal in het basisgedeelte. Deze afzettingen bevinden zich op Tertiaire afzettingen die mogelijk herwerkt zijn aan de top.

NIAP/17/09/13/10 - Digitale aanmaak

Figuur 16: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2017).

3.1.2.4 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen is de ondergrond van het projectgebied voornamelijk gekarteerd als bebouwde zone (OB). In het westelijk deel van het terrein vinden we Lbf(p) en sLdc terug. Lbf(p) zijn droge zandleembodems met weinig duidelijke ijzer en/of humus B-horizont. Deze droge zandleemgronden zijn niet gleyig en hebben algemeen geen gebrek aan water, noch wateroverlast. De gronden aangeduid met sLdc zijn opgebouwd uit vochtig tot matig natte zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont. Deze bodems zijn matig gleyig en hebben een sterk gevlekte textuur (bij lemige sedimenten) of een verbrokkelde textuur B-horizont (bij zandige sedimenten).⁴

De potentiële bodemerosiekaart toont de schatting van de gemiddelde jaarlijkse bodemerosie door water en bewerking per perceel. Het projectgebied is op de potentiële bodemerosiekaart aangeduid als 'niet van toepassing'.

⁴ VAN RANST E. en SYS C., Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20 000), Gent, 2000.

NIAP/17/09/13/11 - Digitale aanmaak

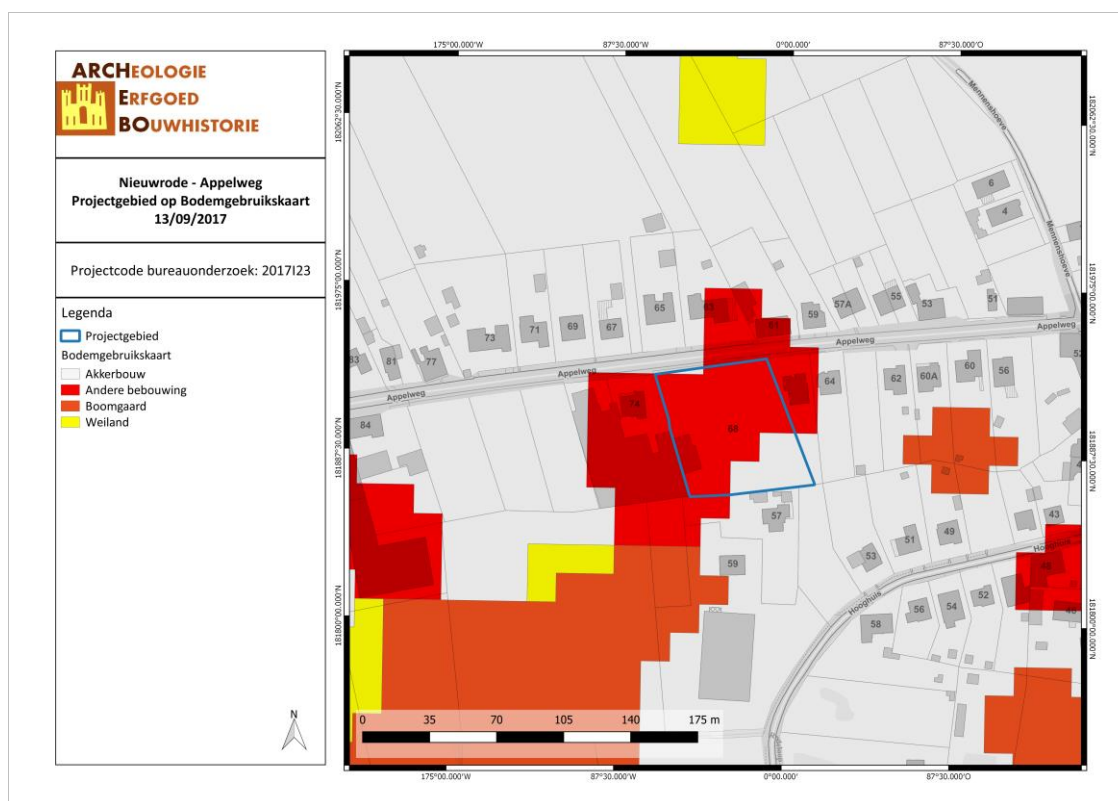
Figuur 17: Situering van het onderzoeksgebied op de Bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2017).

NIAP/17/09/13/12 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Situering van het onderzoeksgebied op de Potentiële Bodemerosiekaart (Geopunt, 2017).

Op de bodemgebruikskaart is het onderzoeksgebied gekarteerd als akkerland en andere bebouwing.

NIAP/17/09/13-13 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de Bodemgebruikskaart (Geopunt, 2017).

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische inventaris toont wel twee locaties binnen een straal van 1000 meter.

CAI locatie 1861, op minder dan 20m ten zuiden van het projectgebied, betreft een losse vondsten uit de Steentijd (lithisch materiaal), gevonden tijdens veldprospectie. **CAI locatie 212271** betreft het Hooghuis of Hooghuys. Het zou gaan om een van oorsprong middeleeuwse omwalde site met voorheen mogelijk een kleine donjon op een motte met opper- en neerhofstructuur. Het Hooghuys is gelegen in het voormalige gehucht 'De Biest' en wordt reeds vermeld in 14de-eeuwse documenten. De Ferrariskaart (1771-1775) toont een opper- en neerhofstructuur bestaande uit een door water omgeven landhuis dat samen met de hoeve, moestuin en boomgaard nogmaals omgeven wordt door een rechthoekige walgracht. Ten noorden en oosten van de omwalde site bevinden zich vijvers omgeven door dreven. In een verkoopsakte van 1799 wordt het buitenverblijf of 'Speelgoed' omschreven als een huis met grote kelders, verscheidene kamers beneden en boven, een schuur, stallen en een luthof omgeven door water, daarbuiten bevinden zich een boomgaard, vier vijvers, een reservoir en een wandeldreef. Circa 1840 wordt de hoeve gesloopt en de vijver rond het Hooghuys gedempt. Circa 1872 worden er verbouwingswerken aan het Hooghuys opgetekend alsook de demping van de rechthoekige walgracht met uitzondering van de zuidzijde; het terrein wordt omhaagd en omzoomd door bomen. Bij de aanleg van een landschappelijke tuin op het einde van de 19de - begin 20ste eeuw werd de zuidelijk walgracht

in de tuinaanleg geïntegreerd als een vijver. De Mariakapel in het haakse bijgebouw dateert van circa 1898. In 1861 werd het domein aangekocht door de familie Jacobs die tot op heden eigenaar is.⁵

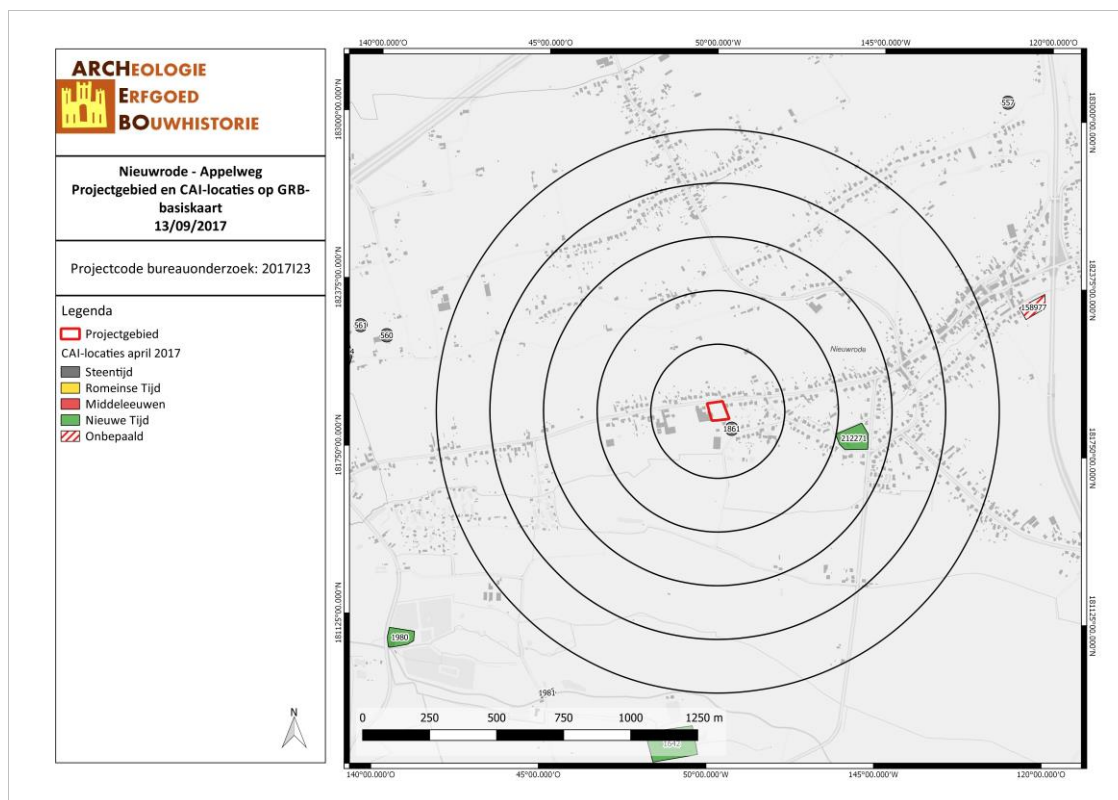
Figuur 20: Detail van de Ferrariskaart van het 'Hooghuis' (Geopunt, 2017))

Figuur 21: Prentkaart van het Hooghuis (<http://blog.seniorennet.be/holsbeek/archief.php?ID=794703>)

CAI-Locatie	Beschrijving	Datering
1861	Losse vondst: lithisch materiaal	Steentijd
212271	Hooghuis	18 ^{de} eeuw

⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/215704>

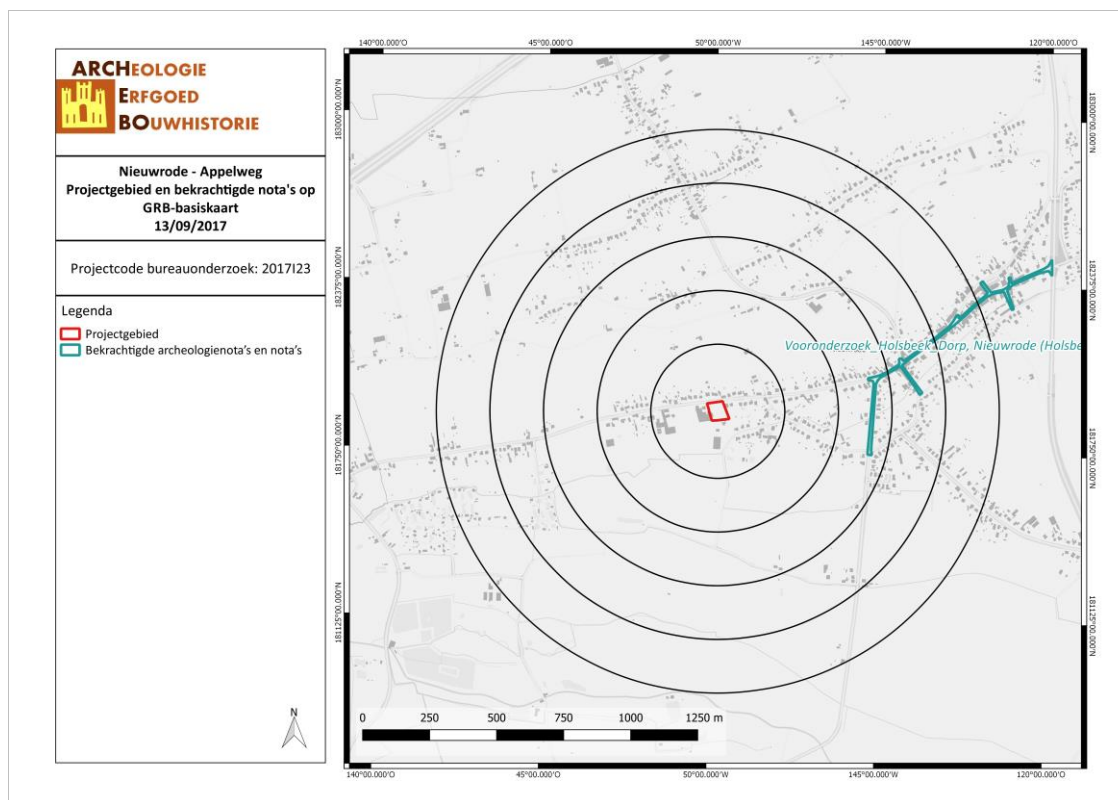
NIAP/17/09/13/14 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2017).

3.2.2 Bekrachtigde archeologienota's en nota's

In de nabijheid, op ca. 500m ten oosten van het projectgebied, werd reeds een archeologische evaluatie in de vorm van een bureaustudie uitgevoerd door Vlaams Erfgoed Centrum bvba ter hoogte van Dorp in Nieuwrode (Holsbeek). Dit vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem, werd uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen herinrichting van de wegenis en de aanleg van een DWA- en RWA-leiding. Als conclusie werd gesteld dat, ondanks archeologische verwachting vanaf het Laat-Paleolithicum, er geen verder onderzoek diende uitgevoerd te worden van het wegtracé. Enerzijds doordat de kosten niet opwegen tegen de baten en anderzijds omdat archeologische resten niet meer intact zijn door de aanwezigheid van het wegdek met bijhorende nutsvoorzieningen en riolering sinds de tweede helft van de 18de eeuw. Het kerkhof dat zich tot het midden van de 20ste eeuw aan de kerk bevond vergt echter wel verder archeologisch onderzoek.⁶

⁶ VAN BAVEL J., VAN ROOIJ J.A.G., *Dorp, Nieuwrode (Holsbeek). Een Archeologienota*, VEC, 2017

NIAP/17/09/13/15 - Digitale aanmaak

Figuur 23: Kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en bekrachtigde nota's (CAI, 2017).

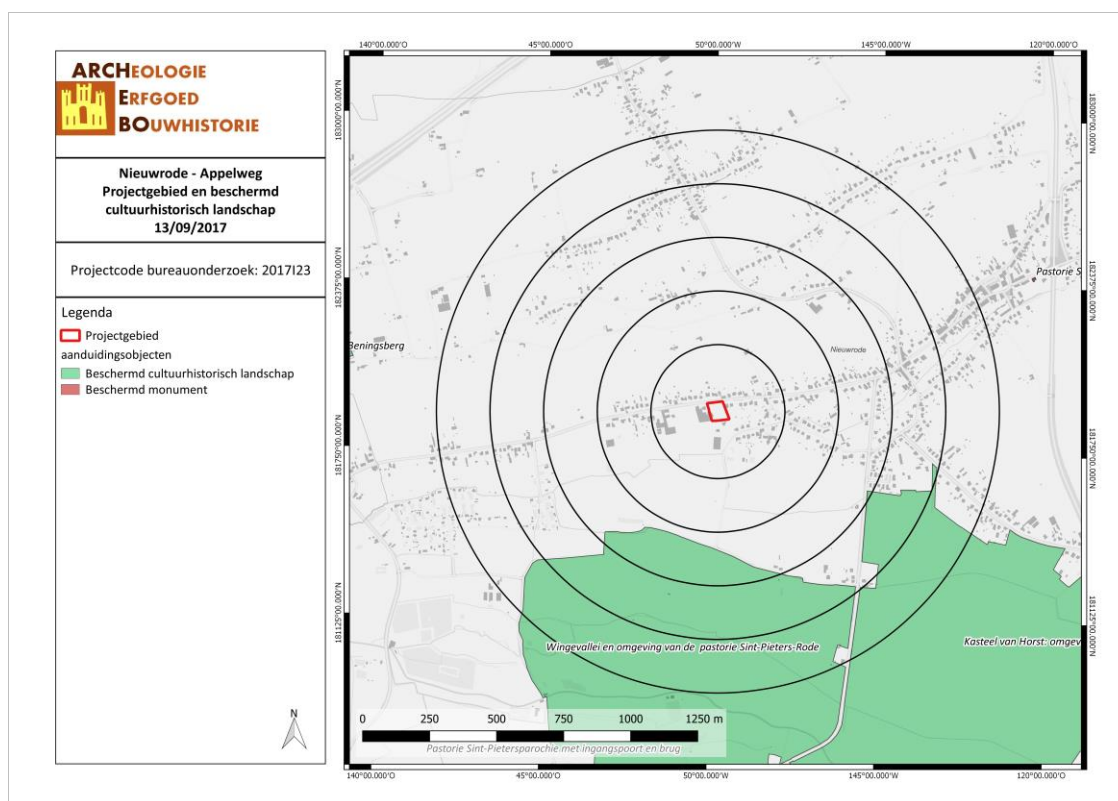
3.2.3 Inventaris Onroerend Erfgoed (IOE)

De Inventaris van het onroerend erfgoed biedt een overzicht van waardevol erfgoed in Vlaanderen. Zowel bouwkundig, archeologisch, landschappelijk als varend erfgoed zijn opgenomen in deze databank, goed voor meer dan 83.000 erfgoedobjecten in totaal. Op basis van diverse zoekcriteria kan er heel gericht naar de verschillende erfgoedobjecten gezocht worden. Erfgoedobjecten kunnen vastgesteld en/of beschermd zijn.⁷ Ten zuiden van het projectgebied bevinden zich twee beschermde cultuurhistorische landschappen, namelijk de omgeving van het kasteeldomein van Horst en de Wingevallei met de omgeving van de pastorie Sint-Pieters-Rode. De omgeving van de het kasteeldomein van Horst is beschermd o.a. wegens de historische waarde. het kasteel van Horst heeft de kenmerken van een omwald feodaal kasteel met relictten van een laatmiddeleeuwse omgevingsaanleg en is uitgaande van de beschikbare inventaris van Historische Tuinen en Parken van Vlaanderen het enige bekende voorbeeld dat zo gaaf bewaard is. In het omgevende landschap is de toestand van de late 17de eeuw bewaard gebleven: er zijn geen sporen van barokke, classicistische of landschappelijke tuinaanleg aanwezig omwille van het feit dat het domein sinds het midden van de 17de eeuw nagenoeg onbewoond is gebleven. De meer dan 500 jaar oude vijvers ten noorden van het kasteel zijn nog steeds duidelijk in het landschap aanwezig en hebben hun oorspronkelijk geometrisch patroon behouden. Dit geldt eveneens voor het oude drevenpatroon en enkele gebouwen zoals de Horsthoeve.⁸ De omgeving van de pastorie van Sint-Pieters-Rode is een bosrijk beemdenlandschap langs de vallei van de Winge of Molenbeek met de 17de-eeuwse pastorie gebouwd door de abdij van Park en de Heilige Geestmolen als beeldbepalende elementen in dit landschap. in Sint-Pieters-Rode en Nieuwrode gaan de voormalige

⁷ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Inventaris Onroerend Erfgoed', op: www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 7 maart 2017.

⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/870>

bezittingen van de Abdij van Park te Heverlee terug tot in de 12de eeuw. Het basispatroon van het landschap is sinds het kaartboek van de abdij uit 1665 nauwelijks gewijzigd. De huidige pastorie werd in 1690 gebouwd door abt Filip van Tuycom. Ze is gelegen in een ruime eilandtuin omgeven door een brede ringgracht. Een stenen brug - oorspronkelijk een ophaalbrug - en een poortgebouw uit 1694 geven toegang tot deze tuin. De gekasseide Pastoriedreef sluit hierop aan. Op de buitenoevers van de ringgracht staan geknotte zomereiken (*Quercus robur*) met stamontrekken tot 2,80 meter, een kenmerkend element bij dergelijke tuinen. Een tweede historisch element is de Heilige Geestmolen langs de Winge te Nieuwrode, die ook reeds in 1665 vermeld werd. De Winge vormt hier de aloude grens tussen Sint-Pieters-Rode en Nieuwrode.⁹

NIAP/17/09/13/16 - Digitale aanmaak

Figuur 24: Kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en bekrachtigde nota's (CAI, 2017).

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

Nieuwrode is vermoedelijk als kerkdorp ontstaan op het einde van de 11de eeuw, begin van de 12de eeuw. De vroegste vermelding van de naam 'Nuenrode' vinden we in een document van 1147. Hierin staan de rechten beschreven die de abdij van Grimbergen, van de orde van Prémontré, in Nieuwrode bezat.¹⁰ De eerste kerk of kapel werd gebouwd in het domein van de heren van Schoonhoven. De parochie Nieuwrode was tot 1239 een 'quarta capella' van de moederkerk van Sint-Pieters-Rode. Een quarta capella (kwartkapel of kwartkerk) was in de middeleeuwen een parochiekerk die een kwart van

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/646>

¹⁰ <http://users.skynet.be/nieuwrode/kraikant/kerk.html>

de cijzen (belastingen) afdroeg aan de moederkerk.¹¹ De oudste schrijfwijze van "Nieuwrode" is volgens De Seyn "Noweroi", later "Nurode" (1235) en nog later "Nieuwrode" (1671). De naam wijst op het bestaan van "een nieuw ontbost gebied" in vergelijking met een ouder gebied in de buurt; in feite ging het om een nieuwe ontginning naast de oude van Sint-Pieters-Rode.¹²

Nieuwrode werd in het jaar 1489 geplunderd en verwoest als gevolg van een opstand tegen het regime van Maximiliaan van Oostenrijk. Daarnaast leed het dorp ook aan herhaaldelijke pestepidemiën. Tevens heeft het dorp ook bloeitijden gekend onder de Bourgondische hertogen (1410-1460) en onder Keizer Karel (1515-1540). Om de boerenbevolking te beschermen, werden in de 16de en 17de eeuw schuttersgilden opgericht. Hieraan kunnen de versterkingen, zoals schansen en de verdedigingen als Horst en het Hooghuis, gekoppeld worden. De versterkingen waren het gevolg van de vele rondzwervende, plunderende troepen die het Hageland in de 16de tot begin 18de eeuw teisterden. Vooral tijdens de Tachtigjarige oorlog (1568-1648), gekoppeld aan pestepidemiën, leed de streek erg. Via historische bronnenmateriaal zou Nieuwrode aan het eind van de 18de grotendeels bestaan hebben uit moerassig gebied en onontgonnen heidegronden. Ook zouden er duidelijke indicaties zijn van menselijke ontginning. De benaming van Nieuwrode duidt dan ook op een nieuwe rooiing of ontginning van heide- of bosgrond. Het grootste gedeelte van de gemeente bestond echter uit bos en heide. Enkel het dorp, de Biest en het Rot waren enigszins ontgonnen gebied.¹³

3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

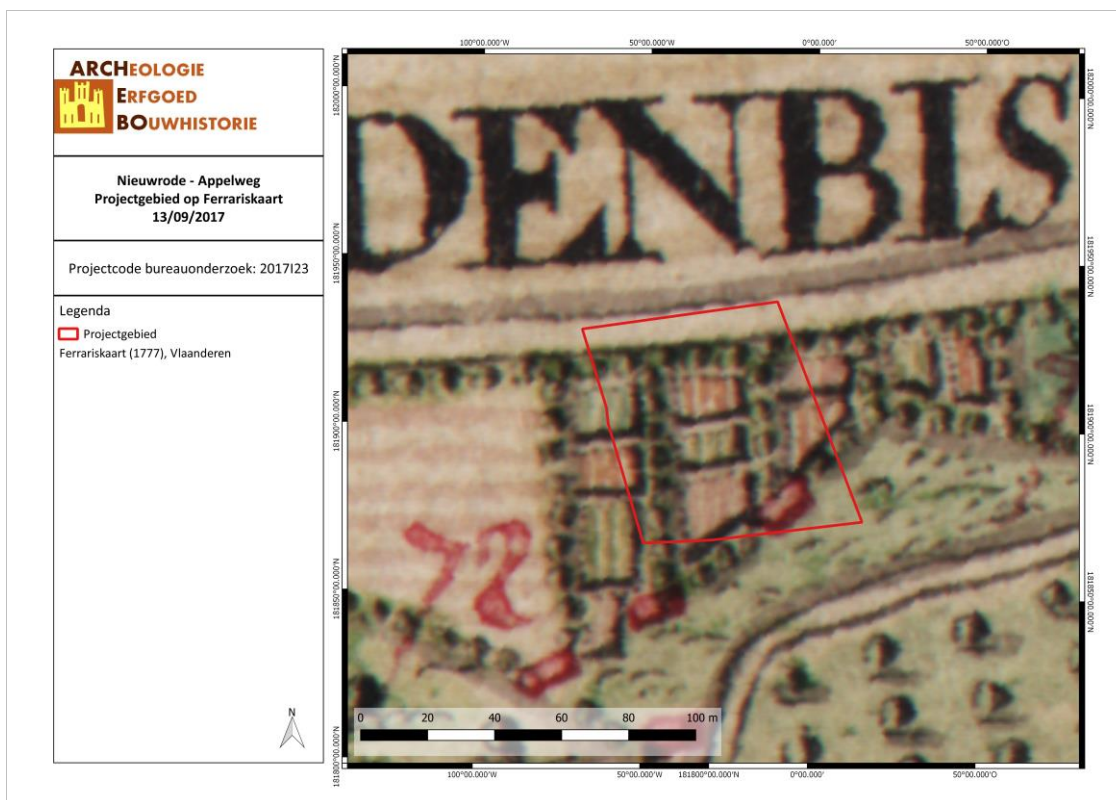
Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn. Op de Ferrariskaart is de Appelweg reeds aanwezig. Het projectgebied ten opzicht van de weg is enigszins verschillend met de huidige situatie. Dit heeft vermoedelijk te maken met de onnauwkeurigheid van de kaart. Het valt af te leiden dat het terrein opgedeeld is in kleine (moes)tuintjes omgeven door hagen. Wat opvalt is dat de gebouwen die te zien zijn niet gelegen zijn langsheen de huidige Appelweg, maar gesitueerd zijn op de achterliggende gronden. In het projectgebied zien we één rechthoekig gebouw.

¹¹ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Nieuwrode>

¹² <https://web.archive.org/web/20160529033850/http://www.holsbeek.be/site/308/default.aspx>

¹³ <http://users.skynet.be/nieuwrode/kraaikant/kerk.html>, PEETERS L., *Van Nuenrode tot Nieuwrode*. S.l., 1995

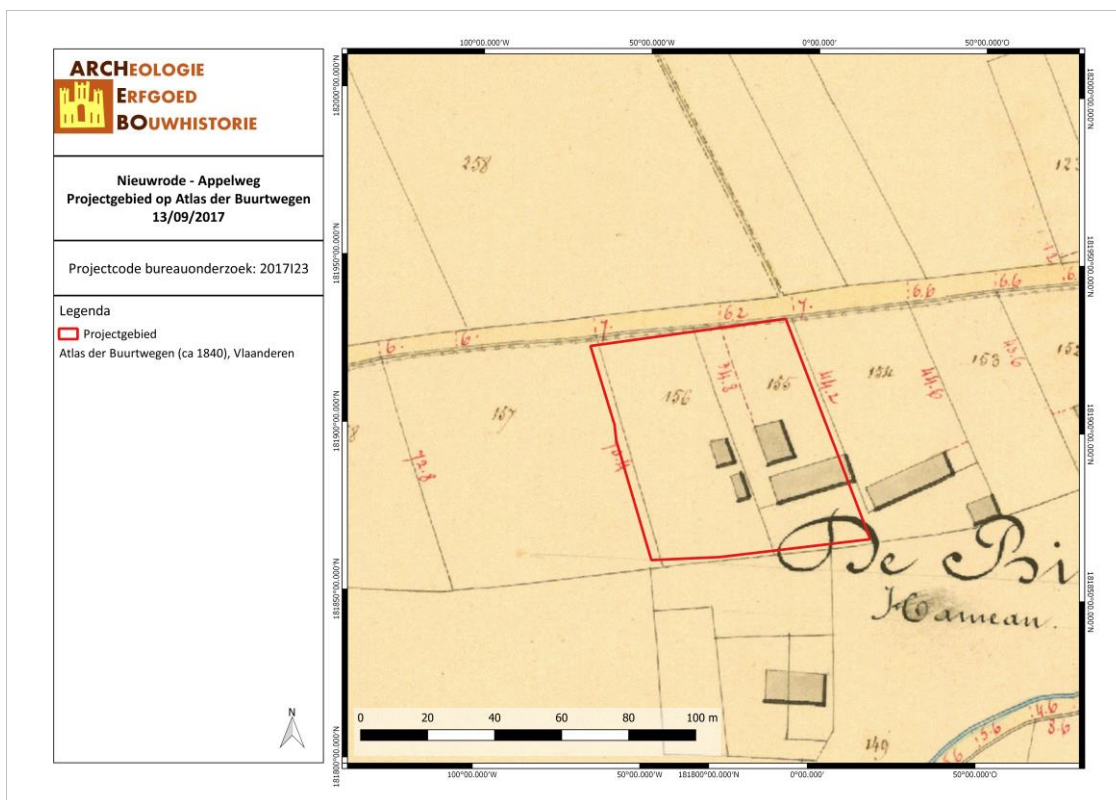

NIAP/17/09/13/17 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering van de wet van 10 april 1841. De wetgever wilde in 1841 ondubbelzinnig aanduiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Bedoeling was dus een inventarisatie te maken van alle ‘openbare’ wegen en ‘private wegen met openbare erfdienstbaarheid’. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Voetwegen zijn smalle wegen (soms maar 1 meter breed) en de bedding behoort gewoonlijk toe aan de aangelanden. In de periode 1843-1845 werden voor alle gemeenten leggers, openbare registers, van de buurtwegen opgemaakt. Deze zijn de geschiedenis ingegaan als Atlassen der Buurtwegen. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.¹⁴ De Atlas der Buurtwegen toont het projectgebied langs de huidige Appelweg (Chemin n°11). Binnen het projectgebied zijn er twee percelen, aangeduid met nummers 155 en 156, waarbij de zuidelijke, de westelijke en de oostelijke perceelsgrenzen overeenkomen met de huidige perceelsverdeling. Op beide percelen zijn telkens twee rechthoekige gebouwen aanwezig. Ook hier zijn de gebouwen niet gelegen aan de weg zelf, maar in het achtergebied.

¹⁴ GEOPUNT VLAANDEREN, ‘Atlas der Buurtwegen’, op: www.geopunt.be, laatst geraadpleegd op 28 maart 2017.

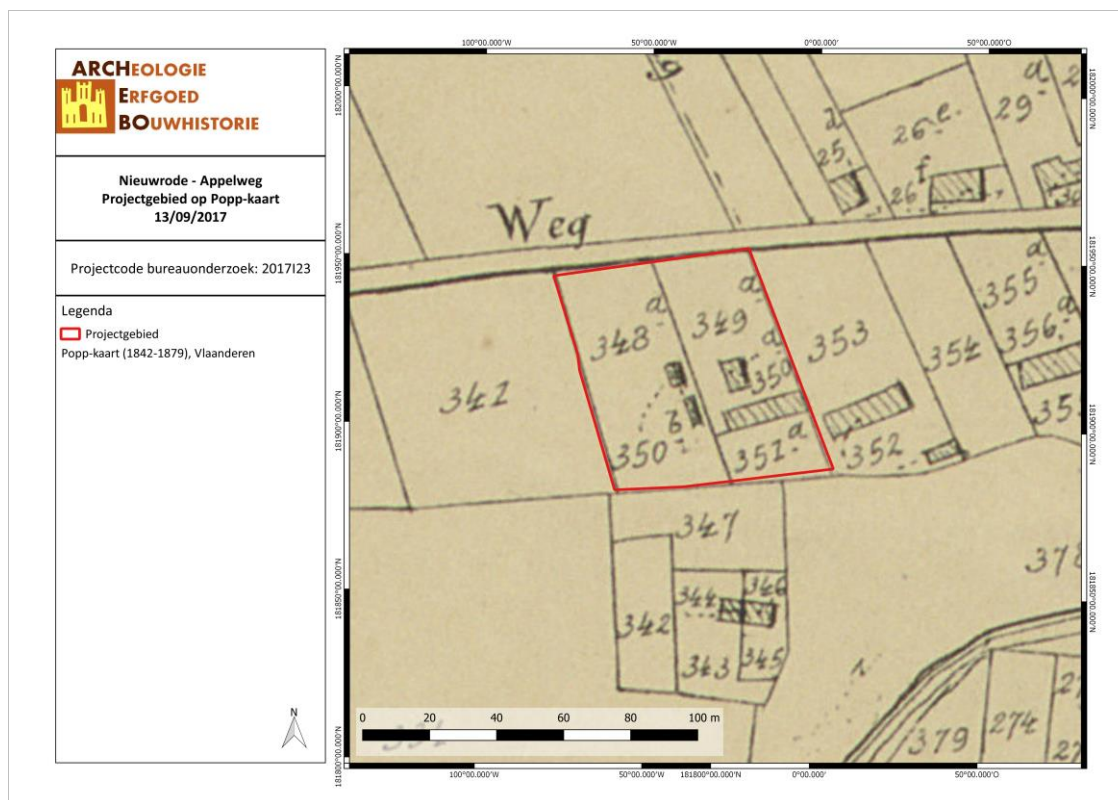

NIAP/17/09/13/18 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2017).

Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Deze kaarten waren een gecommmercialiseerde versie van het toenmalig kadaster van België en bevatten vele gegevens over gronden en percelen.¹⁵ De Popp-kaart vertoont dezelfde situatie en verdeling van de percelen als de Atlas der Buurtwegen. De percelen zijn hier aangeduid met nummers 348 tot 351. Ook de aanwezige gebouwen zijn hetzelfde. De weg wordt door Popp reeds aangegeven als de 'Appel Weg'.

¹⁵ Wikipedia, "Popp-kaarten", geraadpleegd 1 augustus 2017, <https://nl.wikipedia.org/wiki/Popp-kaarten>.

NIAP/17/09/13/19 - Digitale aanmaak

Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2017).

De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). De Belgische overheid zag voor zichzelf geen taak weggelegd om de kadastergegevens in plannen om te zetten, maar hoopte dat anderen deze taak op zich zouden nemen. In 1836 kreeg Vandermaelen toelating om de kadastergegevens te gebruiken en in kaart te brengen. Dit resulteerde in de topografische kaart 'Carte topographique de la Belgique', gemaakt tussen 1846 en 1854 op 250 folio's op schaal 1/20.000. Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778.¹⁶ Ook de kaart van Vandermaelen geeft dezelfde gebouwen weer binnen het projectgebied.

¹⁶ WIKIPEDIA, 'Vandermaelenkaart', op: www.wikipedia.be, laatst geraadpleegd op 28 maart 2017.

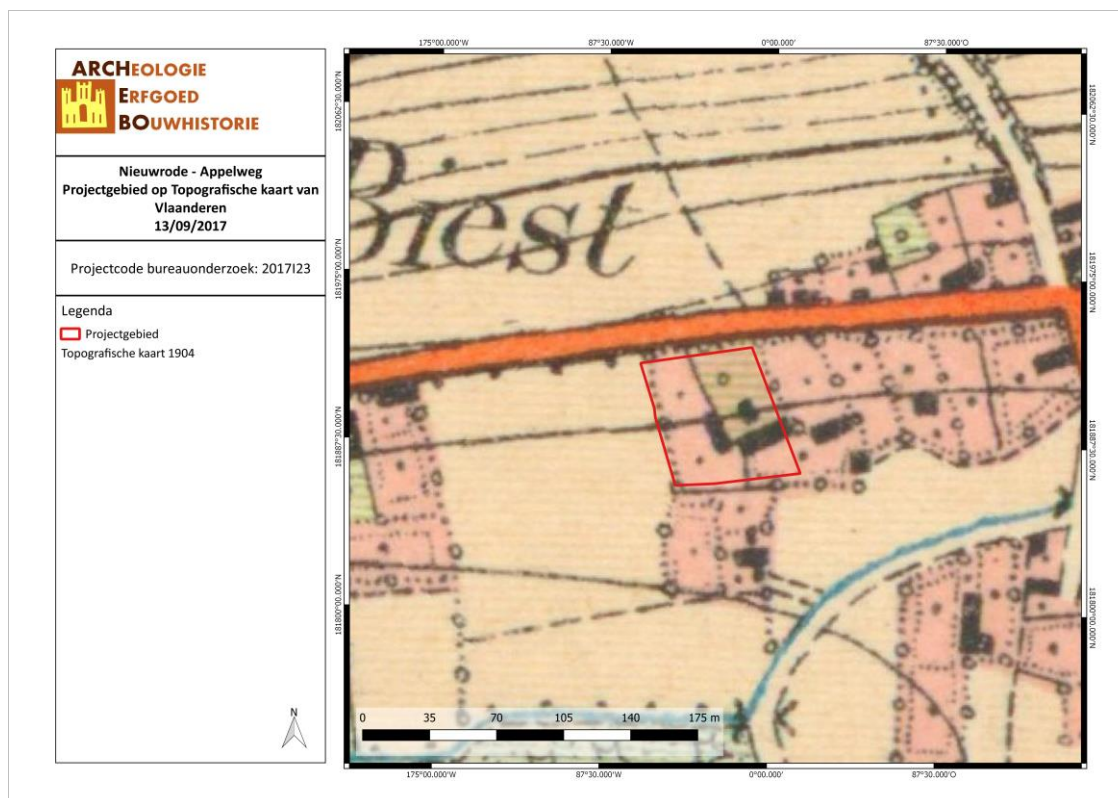
NIAP/17/09/13/20 - Digitale aanmaak

Figuur 28: Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2017).

De topografische kaarten van 1873 en 1904 tonen eveneens dezelfde gebouwen als de voorgaande historische kaarten. Wel is te zien dat op het westelijk perceel één gebouw voorkomt in plaats van twee. Op basis van de grootte van het gebouw lijkt het dat de twee gebouwen, van de vorige historische kaarten, verbonden zijn met elkaar en niet dat er één verdwenen is. Op het oostelijke perceel is de zone tussen de Appelweg en het langwerpige gebouw ingekleurd in het groen, wat mogelijk wijst op weide. Op de topografische kaart van 1939 zijn de gebouwen aangepast. Hier zien we nog twee kleine rechthoekige gebouwen in het centrum van het projectgebied. Deze verdwijnen echter terug op de topografische kaart van 1969 en worden vervangen door een vierkantig gebouw. Ook langsheen de oostelijke kant van het projectgebied zien we enkele kleinere gebouwen verschijnen. Het gebouw langsheen de Appelweg wordt groter afgebeeld op de topografische kaarten van 1981 en 1989. Het gaat hier om het huis dat in 2014 afgebroken is (zie ook Figuur 5, Google Street View). Op de luchtfoto's vanaf 1971 zijn de gebouwen goed zichtbaar, alsook de loods langsheen de Appelweg. Het gebouw dat zich centraal op het terrein bevond is volgens de luchtfoto's reeds afgebroken in 2007 of 2008, de overige gebouwen zijn verdwenen vanaf 2015.

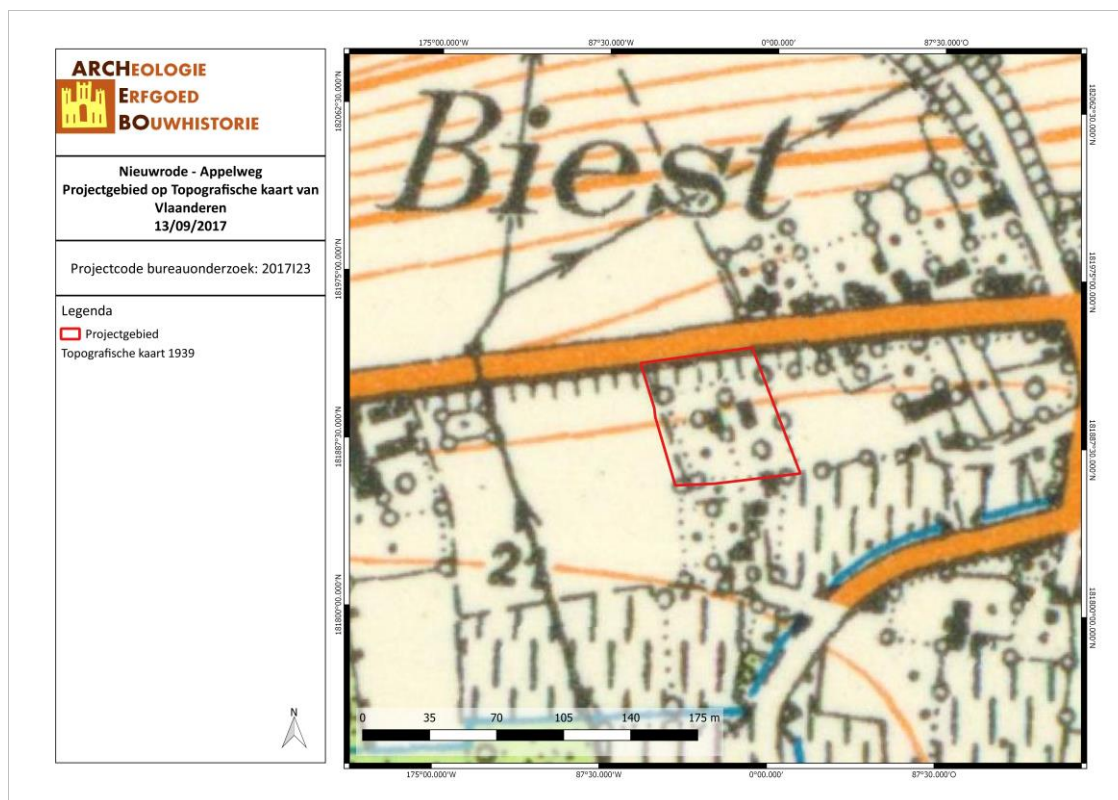

NIAP/17/09/13/21 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2017).

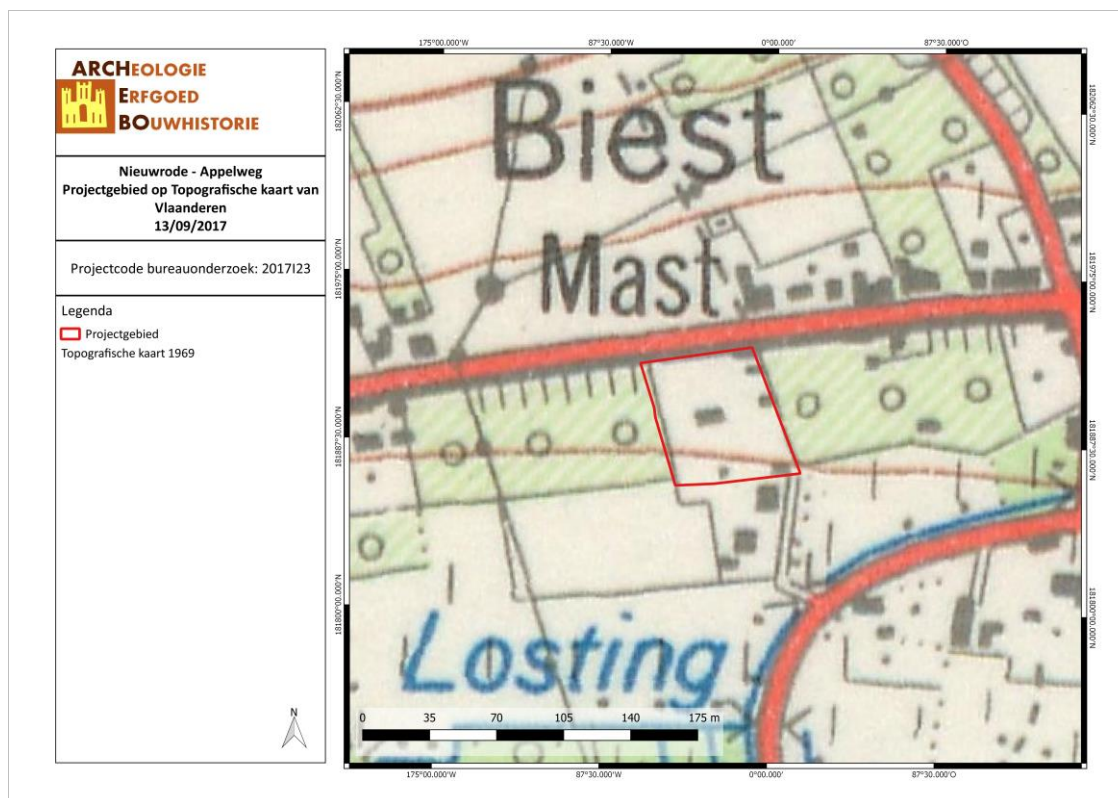
NIAP/17/09/13/22 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2017).

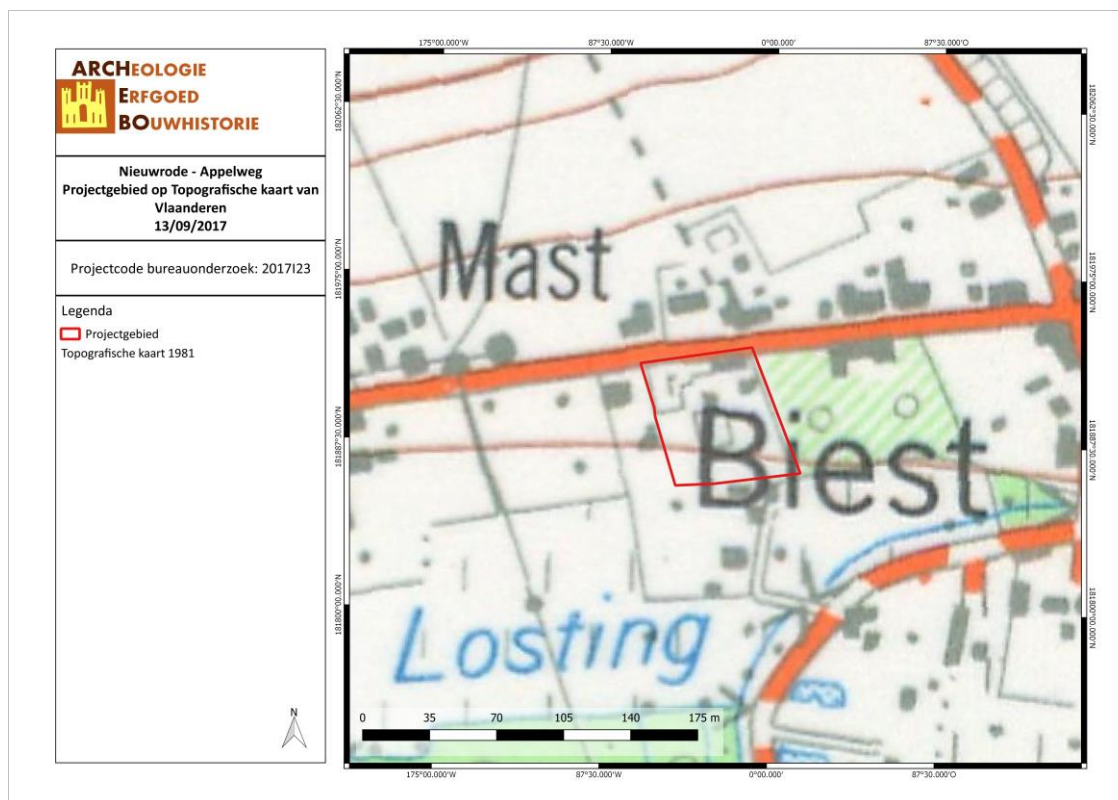
NIAP/17/09/13/23 - Digitale aanmaak

Figuur 31: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2017).

NIAP/17/09/13/24 - Digitale aanmaak

Figuur 32: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2017).

NIAP/17/09/13/25 - Digitale aanmaak

Figuur 33: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1981 en 1989 (Cartesius, 2017).

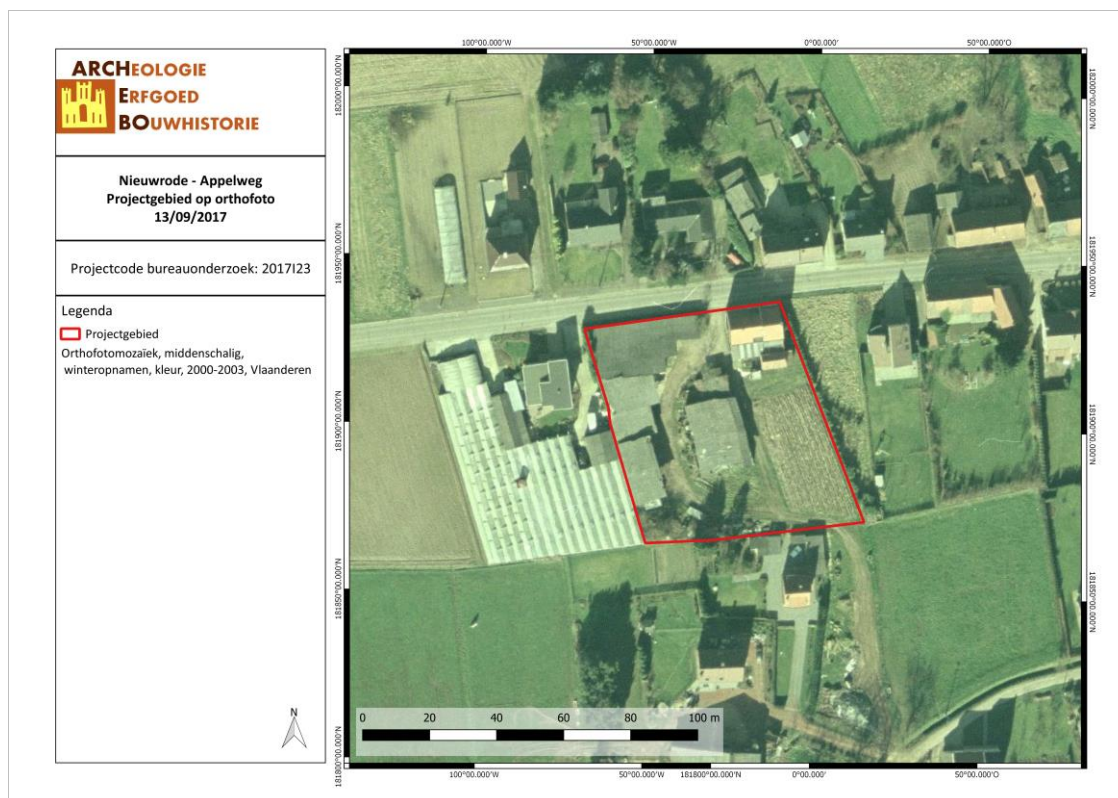
NIAP/17/09/13/26 - Digitale aanmaak

Figuur 34: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto 1971 (Geopunt, 2017).

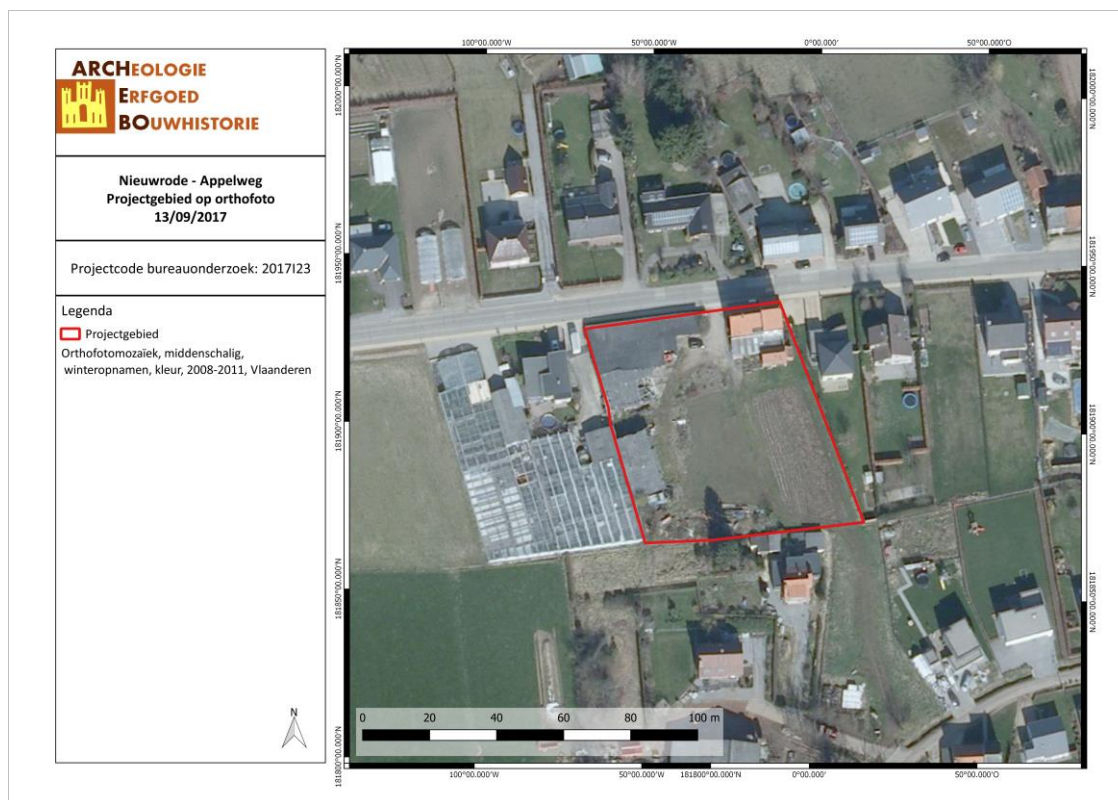
NIAP/17/09/13/27 - Digitale aanmaak

Figuur 35: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto 1979-1990 (Geopunt, 2017).

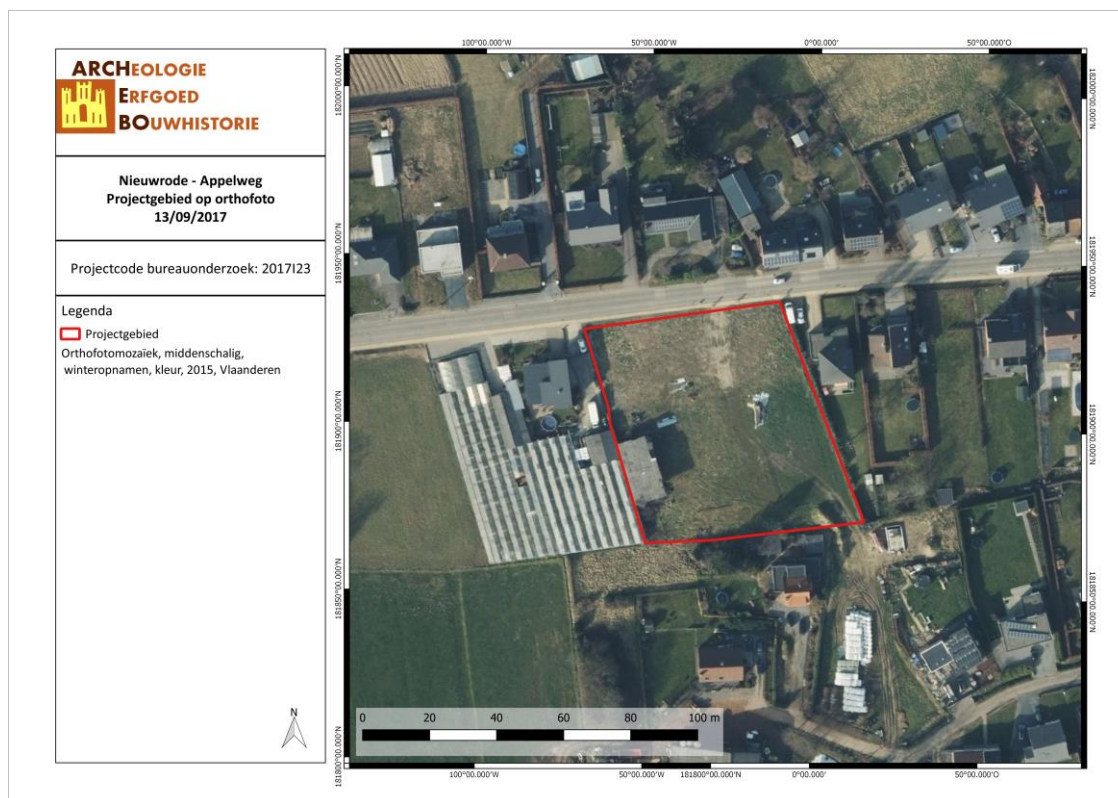

NIAP/17/09/13/28 - Digitale aanmaak

Figuur 36: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto 2000-2003 (Geopunt, 2017).

NIAP/17/09/13/29 - Digitale aanmaak

Figuur 37: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto 2008-2011 (Geopunt, 2017).

NIAP/17/09/13/30 - Digitale aanmaak

Figuur 38: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto 2015 (Geopunt, 2017).

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het projectgebied heel wat bebouwing aanwezig geweest is en dit zeker vanaf het laatste kwart van de 18de eeuw. Mogelijk was er ook bebouwing aanwezig vóór de 18de eeuw, maar hier bestaan geen cartografische gegevens over. Algemeen kan gesteld worden dat het terrein meermaals bebouwing heeft gekend in het verleden.

Binnen het plangebied zelf zijn geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) toont wel twee locaties binnen een straal van 1000 meter. Het gaat hierbij om een losse vondst uit de Steentijd en het Hooghuis dat zou teruggaan tot de 14de eeuw.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen is de ondergrond van het projectgebied voornamelijk gekarteerd als bebouwde zone (OB). In het westelijk deel van het terrein vinden we Lbf(p) en SLdc terug.

Volgens het Digitaal Hoogtemodel is het projectgebied gelegen op de gradiëntzone tussen het hoger gelegen terrein ten noorden en het lager gelegen terrein ten zuiden van het plangebied. De nabijheid van de waterloop 'Grote Loting', alsook de geografische situering op een zuidelijke helling vormen ideale omstandigheden voor steentijdsites. In de ruime omgeving werden enkele steentijdvondsten gedaan, waaronder één op minder dan 20m ten zuiden van het projectgebied (CAI 1861).

3.5 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

3.5.1 Algemeen

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van mevr. Van Brusselen Odette een archeologienota opgemaakt voor de ontwikkeling op perceel 348F (Afdeling 3, Sectie D). Op het terrein zullen door de initiatiefnemer 6 nieuwe kavels gerealiseerd worden. Vier van deze kavels worden ingepland langsheen de Appelweg en twee kavels op het achtergebied. Een strook langsheen de Appelweg (kavel 7) wordt ingelijfd bij het openbaar domein. Het terrein ligt momenteel braak.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het projectgebied heel wat bebouwing gekend heeft en dit zeker vanaf het laatste kwart van de 18de eeuw. Mogelijk was er ook bebouwing aanwezig vóór de 18de eeuw, maar hier bestaan geen cartografische gegevens over. Algemeen kan gesteld worden dat het terrein een dense bebouwing heeft gekend in het verleden.

3.5.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven. Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er binnen het projectgebied heel wat bebouwing aanwezig geweest is en dit zeker vanaf het laatste kwart van de 18de eeuw.

Binnen het plangebied zelf zijn geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) toont wel twee locaties binnen een straal van 1000 meter. Het gaat hierbij om een losse vondst uit de Steentijd en het Hooghuis dat zou teruggaan tot de 14de eeuw.

2. Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?

Aan de hand van het kaartmateriaal kon achterhaald worden dat er zeker vanaf het laatste kwart van de 18de eeuw bebouwing aanwezig was op het terrein. Deze bebouwing is doorheen de tijd vele malen aangepast en 'verplaatst' binnen het projectgebied.

3. Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?

Het onderzoek toonde aan dat het plangebied waardevolle archeologische resten zou kunnen bevatten, waarbij het vermoedelijk zou handelen om artefactvondsten en/of grondsporen en artefacten, gelinkt aan activiteit uit de metaaltijden tot de Nieuwe Tijd.

4. In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?

Op basis van de dense historische bebouwing en de recente luchtfoto's valt te verwachten dat het archeologisch erfgoed over het volledige terrein mogelijk verstoord is.

3.5.3 Samenvatting / assessment bureauonderzoek

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

3.5.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Op het terrein worden door de opdrachtgever 6 nieuwe kavels gerealiseerd. Vier van deze kavels worden ingepland langsheen de Appelweg en twee kavels op het achtergebied. Een strook langsheen de Appelweg (kavel 7) wordt ingelijfd bij het openbaar domein.

Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven. Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er binnen het projectgebied heel wat bebouwing aanwezig geweest is en dit zeker vanaf het laatste kwart van de 18de eeuw.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen is de ondergrond van het projectgebied voornamelijk gekarteerd als bebouwde zone (OB). In het westelijk deel van het terrein vinden we Lbf(p) en sldc terug.

Binnen het plangebied zelf zijn geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) toont wel twee locaties binnen een straal van 1000 meter. Het gaat hierbij om een losse vondst uit de Steentijd en het Hooghuis dat zou teruggaan tot de 14de eeuw.

Volgens het Digitaal Hoogtemodel is het projectgebied gelegen op de gradiëntzone tussen het hoger

gelegen terrein ten noorden en het lager gelegen terrein ten zuiden van het plangebied. De nabijheid van de waterloop 'Grote Losting', alsook de geografische situering op een zuidelijke helling vormen ideale omstandigheden voor Steentijdsites. In de ruime omgeving werden enkele steentijdvondsten gedaan, waaronder één op minder dan 20m ten zuiden van het projectgebied (CAI 1861).

3.5.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Op het terrein worden door de opdrachtgever 6 nieuwe kavels gerealiseerd. Vier van deze kavels worden ingepland langsheen de Appelweg en twee kavels op het achtergebied. Een strook langsheen de Appelweg (kavel 7) wordt ingelijfd bij het openbaar domein.

Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven. Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er binnen het projectgebied heel wat bebouwing aanwezig geweest is en dit zeker vanaf het laatste kwart van de 18de eeuw.

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) toont twee locaties binnen een straal van 1000 meter. Het gaat hierbij om een losse vondst uit de Steentijd en het Hooghuis dat zou teruggaan tot de 14de eeuw. De nabijheid van de waterloop 'Grote Losting', alsook de geografische situering op een zuidelijke helling vormen ideale omstandigheden voor steentijdsites.

NIAP/17/09/13/31 - Digitale aanmaak

Figuur 39: Situering van het onderzoeksgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2017).

4 ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM

4.1 CONTROLEBORINGEN

4.1.1 Beschrijvend gedeelte

Indien onvoldoende bronnen beschikbaar zijn of deze bronnen onvoldoende informatie opleveren, wordt een visuele terreininspectie uitgevoerd, zowel met het oog op het bepalen van de verdere onderzoeksstrategie als voor het registreren van relevante archeologische en landschappelijke indicatoren en voor een visuele inspectie van aanwezige, al dan niet historische, bebouwing. Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het terrein (of een deel hiervan) mogelijk verstoring kent door de aanwezigheid van recent gesloopte en historische gebouwen. Het projectgebied is op de bodemkaart van Vlaanderen dan ook gekarteerd als bebouwde zone (OB). Om hier uitsluitel over te kunnen geven werd geopteerd om een controlerend booronderzoek op het terrein uit te voeren.

In het kader van het terreinbezoek werden meerdere controleboringen uitgevoerd worden om:

1. de dikte van de bouwvoor te bepalen;
2. de diepte te bepalen tot waar en hoe diep de verstoringen gaan die op basis van het bureauonderzoek verwacht worden.¹⁷

In het kader van deze twee vragen werden 7 manuele boringen gezet met een Edelman-boor van 7cm diameter.

De boringen werden uitgevoerd op 30 november 2017. Ze werden ingepland op de vrije (onverstoorde en bereikbare) gebieden van het onderzoeksgebied. In het totaal werden er 7 controleboringen geplaatst, met een zo optimale spreiding over het gehele terrein. Op het westelijk deel van het onderzoeksgebied is nog het 'skelet' aanwezig van een loods, die ook nog zichtbaar is op de meest recente luchtfoto.

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed, "Code van Goede Praktijk voor de Uitvoering van en Rapportering over Archeologisch Vooronderzoek en Archeologische Opgravingen en het Gebruik van Metaaldetectoren, versie 2.0" (Agentschap Onroerend Erfgoed, januari 2017), 48.

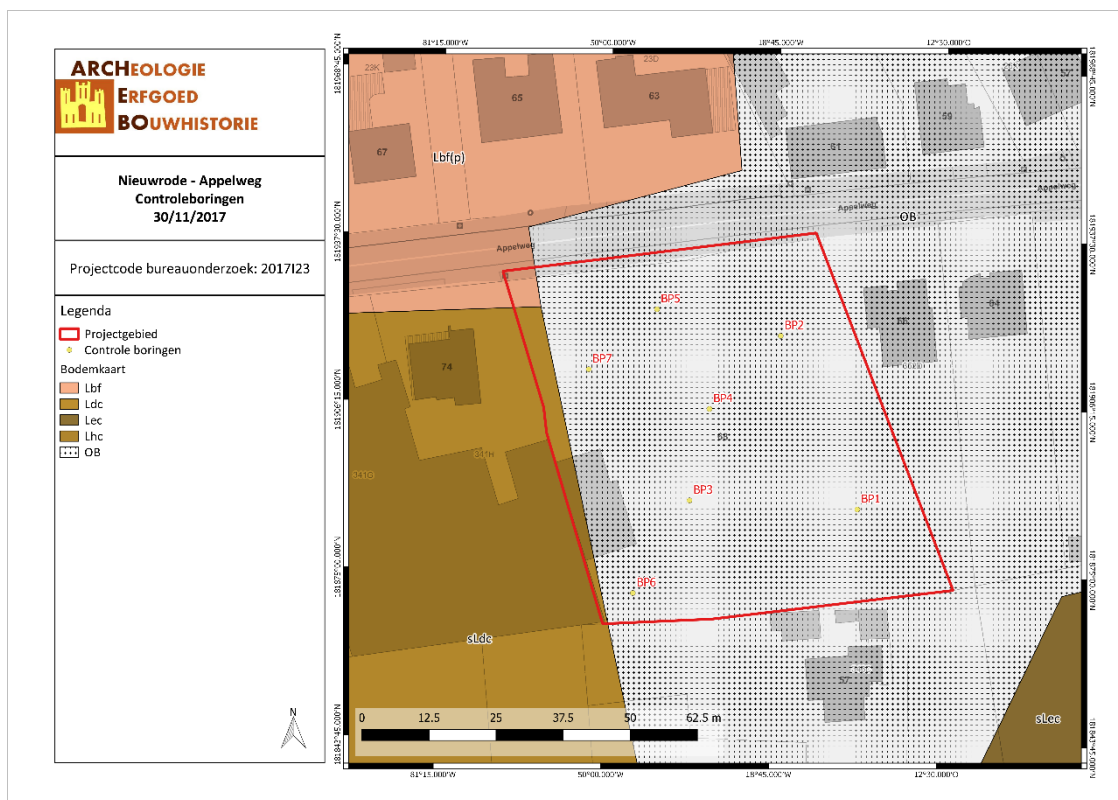

Figuur 40: Situering van controleboringen (Geopunt, 2017)

Onderstaande tabel beschrijft de exacte coördinaten van de genomen controleboringen.

Nummering	X	Y
BP 1	181782,115	181919,472
BP 2	181796,938	181887,383
BP 3	181765,664	181888,524
BP 4	181769,085	181905,626
BP 5	181758,986	181924,032
BP 6	181755,402	181871,095
BP 7	181746,444	181912,630

Volgens de bodemkaart zijn alle controleboringen geplaatst in de zone die gekarteerd is als bebouwde zone (OB), waardoor er geen verwachting kon gegeven worden uit welk(e) bodemtype(s) de ondergrond is opgebouwd.

NIAP/17/11/30/33 - Digitale aanmaak

Figuur 41: Plan met de uitgevoerde controleboringen en de Bodemkaart (ARCHEBO bvba, 2017)

4.1.2 Beschrijvend gedeelte

In totaal werden 7 controleboringen uitgevoerd. Waarvan hieronder de resultaten worden uiteengezet:

BP1:

- 0-50cm: A(p)-horizont
- > 50 cm: goed ontwikkelde B-horizont met ijzervlekken en mangaanspikkels

Figuur 42: Boring 1 (Archebo bvba, 2017)

BP2:

- 0-80cm: A(p)-horizont met ophoging
- > 80cm: goed ontwikkelde B-horizont met ijzervlekken en mangaanspikkels

Figuur 43: Boring 2 (Archebo bvba, 2017)

BP3:

- 0-45cm: opgehoogd, aangevoerd materiaal
- > 45cm: gereduceerde (B-horizont) door compactie

Figuur 44: Boring 3 (Archebo bvba, 2017)

BP4:

- 0-20cm: A(p)-horizont
- 20-60cm: ophogingslaag met baksteengruis
- > 60cm: goed ontwikkelde B-horizont met ijzervlekken en mangaanspikkels

Figuur 45: Boring 4 (Archebo bvba, 2017)

BP5:

- 0-50cm: opgehoogd pakket
- Op 50cm boring gestaakt door baksteengruis

Figuur 46: Boring 5 (Archebo bvba, 2017)

BP6:

- 0-10cm: A(p)-horizont
- 10-50cm: opgehoogd, aangevoerd materiaal
- > 50cm: goed ontwikkelde B-horizont met ijzervlekken en mangaanspikkels

Figuur 47: Boring 6 (Archebo bvba, 2017)

BP7:

- 0-20cm: opgehoogd pakket
- 20-60cm: A(p)-horizont, oude bouwvoor (?)
- 60-80cm: reductieverschijnselen door compactie
- > 80cm : goed ontwikkelde B-horizont met ijzervlekken en mangaanspikkels

Figuur 48: Boring 7 (Archebo bvba, 2017)

4.1.3 Conclusie van de controleboringen

Ondanks het vermoeden dat door de historische bebouwing en de recent gesloopte gebouwen de ondergrond binnen het onderzoeksgebied verstoord zou zijn, bleek dit niet uit de controleboringen. Op basis van bovenstaande controleboringen en terreinonderzoek blijkt de bodem over een groot deel opgehoogd te zijn. De boringen tonen daarbij aan dat de bodemopbouw daaronder vrij goed bewaard is. In de boringen is een goed ontwikkelde B-horizont op te merken met ijzervlekken en mangaanspikkels.

Hierdoor is aan te nemen dat het archeologisch niveau onverstoord is. Op het westelijk deel van het terrein (ter hoogte van BP6 en in mindere mate BP7) is de B-horizont gereduceerd ten gevolge van compactie. Deze compactie treedt op door intensief overrijden met zwaar vervoer (bv. landbouwvoertuigen).

De boringen tonen een Ldc bodem, waarbij een duidelijke bodemontwikkeling in de verbrokkelde B-horizont is op te merken (ijzer en mangaan). Deze vochtig tot matig natte zandleembodems komen eveneens ook voor ten westen van het onderzoeksgebied.

4.2 POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

De geplaatste controleboringen laten zien dat de ondergrond binnen het onderzoeksgebied over het gehele terrein weinig tot niet verstoord is. Over een groot deel is het terrein opgehoogd en het archeologisch niveau is dan ook onverstoord. Hierdoor is het nodig om verder archeologisch onderzoek uit te voeren, aangezien dit kan bijdragen tot kennisvermeerdering van dit gebied.

4.3 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Gezien de kans dat er binnen het plangebied nog intacte archeologische resten aanwezig zijn, stelt ARCHEBO bvba verder vooronderzoek voor. De voorgestelde uitvoeringswijze van het archeologisch onderzoek is het onderwerp van het Programma van Maatregelen.

5 BIBLIOGRAFIE

Publicaties:

DE GEYTER G. (ed.), *Toelichting bij de tertiairgeologische kaart, kaartblad*, Leuven, 2001.

FREDERICKX E. en GOUWY S., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart – kaartblad 24: Aarschot*, Brussel, 1996.

PAUWELS F., *Excursiegids Hageland – Kempen*, Leuven, 1994.

PEETERS L., *Van Nuenrode tot Nieuwrode*. S.I., 1995

VAN BAVEL J., VAN ROOIJ J.A.G., *Dorp, Nieuwrode (Holsbeek). Een Archeologienota*, VEC, 2017

VAN BAVEL J., VAN ROOIJ J.A.G., *Dorp, Nieuwrode (Holsbeek). Programma van Maatregelen*, VEC, 2017

VAN RANST E. en SYS C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20 000)*, Gent, 2000.

VERSTRAELEN A., *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart, kaartblad 34, Tongeren*, Leuven, 2000.

Online bronnen:

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 'Inventaris Onroerend Erfgoed', op:
www.inventaris.onroerenderfgoed.be, laatst geraadpleegd op 7 maart 2017.

GEOPUNT VLAANDEREN, 'Atlas der Buurtwegen', op: www.geopunt.be, laatst geraadpleegd op 28 maart 2017.

WIKIPEDIA, 'Vandermaelenkaart', op: www.wikipedia.be, laatst geraadpleegd op 28 maart 2017.

<http://aardrijkskunde.dbz.be/graad3/oostende/overzicht.pdf>

Hooghuys met Mariakapel en hoeve, op:
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/215704>

Kasteel van Horst met opgeving, op: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/870>

Wingevallei en omgeving van de pastorie Sint-Pieters-Rode, op:
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/646>

<http://users.skynet.be/nieuwrode/kraaikant/kerk.html>

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Nieuwrode>

<https://web.archive.org/web/20160529033850/http://www.holsbeek.be/site/308/default.aspx>

<https://www.natuurenbos.be/beninksberg>

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij een verkavelingsaanvraag	4
Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied en de coördinaten op de GRB-basiskaart (Geopunt, 2017).	6
Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017).	6
Figuur 4: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017).	8
Figuur 5: De inmiddels gesloopte huizen en loods (Bron: Goolge Street View, 2009).	8
Figuur 6: Afbraakwerken op het terrein in 2014 (Bron: Odette van Brusselen, 2017).	9
Figuur 7: Afbraakwerken op het terrein in 2014 (Bron: Odette van Brusselen, 2017).	9
Figuur 8: Situering van het onderzoeksgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2017).	10
Figuur 9: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).	11
Figuur 10: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2017).	12
Figuur 11: Hoogteprofiel doorheen het plangebied (Geopunt, 2017).	12
Figuur 12: Het onderzoeksgebied aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2017).	13
Figuur 13: Situering van het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2017).	14
Figuur 14: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2017).	15
Figuur 15: Uitleg van het type 1 volgens de Quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2017).	15
Figuur 16: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2017).	16
Figuur 17: Situering van het onderzoeksgebied op de Bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2017).	17
Figuur 18: Situering van het onderzoeksgebied op de Potentiële Bodemerosiekaart (Geopunt, 2017). ..	17
Figuur 19: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de Bodemgebruikskaart (Geopunt, 2017).	18
Figuur 20: Detail van de Ferrariskaart van het 'Hooghuis' (Geopunt, 2017)).	19
Figuur 21: Prentkaart van het Hooghuis (http://blog.seniorennet.be/holsbeek/archief.php?ID=794703)	19
Figuur 22: Kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2017).	20
Figuur 23: Kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en bekrachtigde nota's (CAI, 2017).	21
Figuur 24: Kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en bekrachtigde nota's (CAI, 2017).	22
Figuur 25: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).	24
Figuur 26: Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2017).	25
Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2017).	26
Figuur 28: Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2017).	27
Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2017). ..	28
Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2017). ..	28
Figuur 31: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2017). ..	29
Figuur 32: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2017). ..	29
Figuur 33: Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1981 en 1989 (Cartesius, 2017).	30
Figuur 34: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto 1971 (Geopunt, 2017).	30
Figuur 35: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto 1979-1990 (Geopunt, 2017).	31
Figuur 36: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto 2000-2003 (Geopunt, 2017).	31
Figuur 37: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto 2008-2011 (Geopunt, 2017).	32
Figuur 38: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto 2015 (Geopunt, 2017).	32
Figuur 39: Situering van het onderzoeksgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2017).	35
Figuur 40: Situering van controleboringen (Geopunt, 2017)	37
Figuur 41: Plan met de uitgevoerde controleboringen en de Bodemkaart (ARCHEBO bvba, 2017).	38

Figuur 42: Boring 1 (Archebo bvba, 2017)	38
Figuur 43: Boring 2 (Archebo bvba, 2017)	39
Figuur 44: Boring 3 (Archebo bvba, 2017)	39
Figuur 45: Boring 4 (Archebo bvba, 2017)	40
Figuur 46: Boring 5 (Archebo bvba, 2017)	40
Figuur 47: Boring 6 (Archebo bvba, 2017)	41
Figuur 48: Boring 7 (Archebo bvba, 2017)	41

7 PLANNENLIJST

NIAP/17/09/13/1 - Digitale aanmaak.....	6
NIAP/17/09/13/2 - Digitale aanmaak.....	6
NIAP/17/09/13/3 - Digitale aanmaak.....	8
NIAP/17/09/13/4 - Digitale aanmaak.....	10
NIAP/17/09/13/5 - Digitale aanmaak.....	11
NIAP/17/09/13/6 - Digitale aanmaak.....	12
NIAP/17/09/13/7 - Digitale aanmaak.....	13
NIAP/17/09/13/8 - Digitale aanmaak.....	14
NIAP/17/09/13/9 - Digitale aanmaak.....	15
NIAP/17/09/13/10 - Digitale aanmaak.....	16
NIAP/17/09/13/11 - Digitale aanmaak.....	17
NIAP/17/09/13/12 - Digitale aanmaak.....	17
NIAP/17/09/13/13 - Digitale aanmaak.....	18
NIAP/17/09/13/14 - Digitale aanmaak.....	20
NIAP/17/09/13/15 - Digitale aanmaak.....	21
NIAP/17/09/13/16 - Digitale aanmaak.....	22
NIAP/17/09/13/17 - Digitale aanmaak.....	24
NIAP/17/09/13/18 - Digitale aanmaak.....	25
NIAP/17/09/13/19 - Digitale aanmaak.....	26
NIAP/17/09/13/20 - Digitale aanmaak.....	27
NIAP/17/09/13/21 - Digitale aanmaak.....	28
NIAP/17/09/13/22 - Digitale aanmaak.....	28
NIAP/17/09/13/23 - Digitale aanmaak.....	29
NIAP/17/09/13/24 - Digitale aanmaak.....	29
NIAP/17/09/13/25 - Digitale aanmaak.....	30
NIAP/17/09/13/26 - Digitale aanmaak.....	30
NIAP/17/09/13/27 - Digitale aanmaak.....	31
NIAP/17/09/13/28 - Digitale aanmaak.....	31
NIAP/17/09/13/29 - Digitale aanmaak.....	32
NIAP/17/09/13/30 - Digitale aanmaak.....	32
NIAP/17/09/13/31 - Digitale aanmaak.....	35
NIAP/17/11/30/32 - Digitale aanmaak.....	37
NIAP/17/11/30/33 - Digitale aanmaak.....	38